

Dataa, ei dadaa

– Näin syntyi datajournalismin kurssi

Heidi Kähkönen

<p>Tekijä Heidi Kähkönen</p>	<p>Aloitusvuosi 2008</p>
<p>Opinnäytetyön nimi Dataa, ei dadaa – Näin syntyi datajournalismin kurssi</p>	<p>Sivu- ja liitesivumäärä 50 + 22</p>
<p>Ohjaaja Ulla Björklund</p>	
<p>Tämän produktityyppisen opinnäytetyön aiheena on HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun journalismin ja tietojenkäsittelyn opiskelijoille suunniteltu ja toteutettu datajournalismin kurssi, joka järjestettiin kevätlukukaudella 2013.</p> <p>Datajournalismi on viime vuosina herättänyt paljon kiinnostusta eri tiedotusvälineissä. Datajournalismi voidaan määritellä journalistiseksi prosessiksi, jossa dataa hankkimalla, jäsentämällä, analysoimalla ja visualisoimalla kerrotaan uutisia ja tarinoita, joita perinteisin kerronnan keinoin ei olisi mahdollista esittää. Datajournalismia pidetään usein työkaluna, jonka avulla voidaan tuottaa luotettavampaa ja merkityksellisempää journalismia.</p> <p>Raportissa käsitellään sitä, miksi datajournalismin kurssia tarvitaan ja minkälaisia taitoja datajournalismista kiinnostuneille opiskelijoille pitäisi opettaa. Raportissa käydään läpi, miten Dataa, ei dadaa -kurssi rakentui ja miten se toteutettiin. Produktia arvioidaan sille asetettujen tavoitteiden valossa.</p> <p>Kurssin päätavoitteina oli tutustuttaa opiskelijat datajournalismin tuomiin mahdollisuuksiin ja hankkia käytännön taitoja, joita datajournalistisen prosessin aikana tarvitaan. Opiskelijoiden oli määrä tutustua datajournalistiseen prosessiin tuottamalla ensimmäiset datajournalistiset juttunsa työskennellen datatiimien jäseninä.</p> <p>Kurssi saavutti tavoitteensa osin. Opiskelijat tutustuivat datajournalistiseen prosessiin ja tuottivat datajournalistiset juttukokonaisuudet. Opiskelijat eivät kuitenkaan saaneet riittävästi käytännön taitoja erityisesti datan analysoinnin ja visualisoinnin osa-alueilla. Näiden taitojen hankkimiseksi kurssilla olisi pitänyt tarjota enemmän opetusta ja käytännön harjoituksia. Lisäksi yhteistyö journalismin ja tietojenkäsittelyn opiskelijoiden välillä oli puutteellista. Datatiimien työskentelyä olisi pitänyt ohjata paremmin ryhmätyöskentelyn jakson aikana.</p> <p>Lopuksi raportissa esitetään kokemukseen perustuvia neuvoja, joista voi olla hyötyä tulevia datajournalismin kursseja järjestettäessä.</p>	
<p>Asiasanat Datajournalismi, journalismikoulutus, avoin tieto</p>	

Degree Programme in Journalism

<p>Author Heidi Kähkönen</p>	<p>Year of entry 2008</p>
<p>The title of thesis Data, not dada How a data journalism course was built</p>	<p>Number of report pages and attachment pages 50 + 22</p>
<p>Advisor Ulla Björklund</p>	
<p>The subject of this product-type thesis is the planning and execution of a data journalism course arranged for the students of journalism and information technology at HAAGA-HELIA University of Applied Sciences in the spring semester of 2013.</p> <p>Data journalism has recently become a buzzword in the news industry. Data journalism can be defined as a journalistic process involving data gathering, cleaning, analyzing and visualization. Through such a process journalists can find news and tell stories that wouldn't be possible to tell with traditional means. Data journalism is often considered as a tool for making more reliable, meaningful journalism.</p> <p>This report discusses why journalists need data journalistic training and what kind of skills should be taught to students interested in data journalism. The report focuses on how the course called “Data, Not Dada,” was created and carried out. The product is then evaluated based on the goals set for the course.</p> <p>The main goals of the course were that students learn what kinds of possibilities data journalism offers compared to traditional journalism and that they achieve practical skills that are needed in this process. Students should get familiar with the data journalistic process by producing their first data journalistic stories, while they are at the same time learning to work as a data team member.</p> <p>The course partially reached its goals. Students got somewhat familiar with the general data journalistic process and were able to produce their first data journalistic stories. However, the students didn't achieve many practical skills in data analysis and visualization. More teaching and exercises would have been needed to reach these goals. Collaboration between journalism and information technology students was also insufficient. This could have been avoided with better organization of group work.</p> <p>In the end a compact set of advice for anyone planning to arrange a data journalism course is presented.</p>	
<p>Key words Data journalism, data driven journalism, journalism training, open data</p>	

Sisällys

1	Johdanto.....	1
1.1	Mihin tarvitaan datajournalismin kurssia	1
1.2	Joukkoistamisen koulutuspäivästä datajournalismin kurssiksi.....	4
1.3	Opinnäytetyön tavoitteet.....	5
1.3.1	Henkilökohtaiset tavoitteet	5
1.3.2	Produktille asettamani tavoitteet	5
1.3.3	Raportille asettamani tavoitteet	7
2	Datajournalismin kasvava kenttä	8
2.1	Käsitteet	8
2.2	Datajournalismi pyrkii valtavirtaan	11
2.3	Miten opettaa datajournalismia?.....	13
3	Dataa, ei dadaa: kurssin toteutus.....	15
3.1	Eri sidosryhmät.....	16
3.2	Lähtövaatimukset	19
3.3	Markkinointi.....	19
3.4	Kurssin rakenne ja aikataulu	20
3.4.1	Luennot.....	20
3.4.2	Workshop	24
3.4.3	Ryhmätyöskentelyn jakso	25
3.4.4	Lopputapaaminen.....	26
3.4.5	Juttujen julkaisu.....	26
3.4.6	Palautteen kerääminen	27
3.5	Facebook kurssialustana.....	27
4	Kantapään kautta – mitä prosessi opetti?	29
4.1	Palautekyselyiden tulokset.....	29
4.1.1	Toimittajaopiskelijat	30
4.1.2	Tietojenkäsittelyn opiskelijat.....	33
4.2	Kurssin arviointi ja tavoitteiden toteutuminen	35
4.2.1	Arviointi	35
4.2.2	Tavoitteiden saavuttaminen	42
4.3	Keep it simple - neuvoja datajournalismin kouluttajille	43
5	Mitä jäi käteen, eli ammatillinen kehittyminen.....	45

Lähteet.....	47
Liitteet	51

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyöraportti kuvaa, kuinka HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun Dataa, ei dadaa -datajournalismin kurssi syntyi. Produktimuotoinen opinnäytetyö koostuu kahdesta osasta: käsillä olevasta raportista sekä itse produktista, datajournalismin kursista, joka järjestettiin alkuvuodesta 2013.

1.1 Mihin tarvitaan datajournalismin kurssia

Miten perustella lukijoille, katsojille ja kansalaisille, että journalismia tarvitaan vielä, kun kaikki maailman tieto näyttäisi olevan saatavilla internetistä? Kun informaatiosta on ylitarjontaa, tarvitaan tahoja, jotka auttavat ymmärtämään sitä ja antavat sille merkityksen. Datan kokoamisella, suodattamisella ja visualisoimisella on tulevaisuudessa entistä enemmän arvoa (Lorenz, 2011). Juuri näillä keinoilla datajournalisti voi tehdä datasta ymmärrettävää.

Datajournalismi voi parhaimmillaan auttaa ihmisiä hahmottamaan monimutkaisia tapahtumakulkuja ja ilmiöitä sekä tekemään parempia omaa elämäänsä koskevia päätöksiä. Datajournalismi palaa journalismin juurille, sillä datajournalismin keinoin vallanpitäjien toimintaa ja päätösten seurauksia voidaan tarkastella syvällisemmin. Uutisia tuottavat organisaatiot toivovat, että datajournalismin avulla ne pystyisivät palvelemaan yleisön tarpeita paremmin ja vaikuttamaan yhteiskuntaan myönteisesti (Aitamurto, Lehtonen ja Sirkkunen 2011, 2).

Joka päivä journalismi joutuu kamppailemaan yleisön huomiosta ja ajasta. Ei riitä, että journalismi on merkityksellistä, vaan se on myös tarjoiltava houkuttelevassa, kiinnostavassa muodossa. Datan visualisoinnin ja interaktiivisuuden avulla sisällöstä voidaan tehdä kiinnostavampaa.

Datajournalistisista tuotoksista tulee usein medioiden luetuimpia juttuja. Sen lisäksi monet julkaisijat ovat huomanneet, että datalähtöisten juttujen parissa vietetään enemmän aikaa kuin perinteisin keinoin toteutettujen juttujen. (Aitamurto, Lehtonen, Sirkkunen 2011.)

Journalismi taistelee uskottavuudesta ja luotettavuudesta yleisön silmissä. Toimittajat ovat usein listan hännillä, kun kysytään luotetuimpia ammatteja. Uutistuotannon nopeutuminen internetin aikakaudella on tehnyt uutisoinnista alttiimpaa virheille ja medioiden taipumus siteerata toisiaan johtaa siihen, että virheellinen tieto monistuu ja voi levitä laajalle.

Datajournalismin uskotaan kuitenkin lisäävän journalismin luotettavuutta työprosessin läpinäkyvyyden kautta (Aitamurto, Lehtonen ja Sirkkunen 2011, 2). Ylipäättään datajournalismi vähentää riippuvuutta toimituksen ulkopuolisista, joskus värityttyäkin informaatiota tarjoavista tahoista. Toimittajien ei tarvitse tukeutua pelkästään yksittäisten asiantuntijoiden sanaan, vaan he voivat tutkia ja analysoida dataa itse.

Lorenz (2010) kirjoittaa, että kun mediatilat näkevät hyviä datajournalismin keinoin tuotettuja juttuja, julkaisijat pian ymmärtävät niiden arvon ja suuntaavat varoja datatiimien perustamista varten, mikä johtaa osaavan työvoiman tarpeeseen ja siten koulutuksen tarpeeseen. Suomessa Helsingin Sanomilla ja Yleisradiolla on jo omat datatiiminsä.

On todettava, että ainakaan vielä datajournalismi-innostus ei ole luonut Suomessa paljoakaan uusia työpaikkoja media-alalle. Jos uusia rekrytointeja tehdään, haalitaan toimintuksiin pikemminkin koodaustaitoisia, tietoteknisen koulutuksen omaavia henkilöitä kuin toimittajia.

Datajournalismi kiinnostaa toimittajia. Silti Suomessa datajournalismia aktiivisesti tuotavia henkilöitä on verrattain vähän. Aitamurron, Lehtosen ja Sirkkusen (2011, 2) mukaan suurin este datajournalististen projektien aloittamiselle on se, etteivät toimittajat osaa työskennellä datan kanssa. Lorenz (2011) näkee, että suurin este datalähtöisten juttujen tekemiselle on koulutuksen puute.

Kayser-Bril, Lorenz ja McGhee (2011) kirjoittavat, että toimittajat ovat hyvin kiinnostuneita datasta, mutta samalla he ovat huolissaan siitä, että datan käsittelyyn tarvittavat tekniset taidot ovat heidän ulottumattomissaan. Kirjoittajat esittävät kuitenkin hyvin erilaisen ennusteen: toimittajat saavat jatkossakin tehdä tuttuja tiedonkeruun ja ana-

lysoinnin tehtäviä, mutta heistä tulee projektipäällikön kaltaisia datajournalististen tiimien johtajia.

Jotta pystyisi toimimaan datatiimin johtajana, toimittajan täytyy ymmärtää datajournalistista prosessia ja muiden tiimiläisten työtä syvällisemmin. Journalistien on opittava ymmärtämään tietokantoja ja koodin voimaa (Vehkoo 2011, 107). Normaalisti päävastuu teknisestä toteutuksesta on ohjelmoijien ja graafikoiden harteilla, joten toimittajien ei välttämättä tarvitse osata koodata itse. Tekniikan tuomat mahdollisuudet täytyy sen sijaan tuntea.

Datajournalismin kursseja on tarjottu Suomessa toistaiseksi vähän. Korkeakoulut ovat vasta viimeisen kahden vuoden aikana heräilleet koulutuksen tarpeeseen. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun journalismin koulutusohjelman vuoden 2010 opetussuunnitelmaan kuuluu viiden opintopisteen kurssi Sisällöntuotanto muuttuvassa mediassa. Kurssin on tarkoitus auttaa opiskelijoita tutustumaan uusiin sisällöntuotannon menetelmiin ja ennakoimaan toimittajan työprosessiin liittyviä muutoksia ja vaatimuksia. (HAAGA-HELIA 2012.) Kurssi toimii varmasti hyvänä yleistason johdantona muuttuvaan mediakenttään, mutta datajournalismiin se ei erityisesti keskity.

European Journalism Centre (2011) tutki journalistien koulutustoiveita datajournalismin alalla. Kysely tuki käsitystä siitä, että toimittajien datankäsittelytaidot kaipaisivat kohennusta. Kyselyn tuloksia käydään tarkemmin läpi luvussa 2.3, sillä tuloksilla on ollut olennainen osa produktin eli datajournalismin kurssin muotoutumisessa.

Vaikka datajournalismin toivottaisiin edistävän journalismia ja palvelevan sitä kautta yhteiskuntaa, on muistettava, etteivät avoin data tai sen pohjalta rakennetut jutut itsessään muuta mitään. Datan potentiaali onkin niiden ihmisten varassa, jotka ymmärtävät, miten käyttää dataa hyödyllisiin tarkoituksiin. (Gray, 2012.)

Datajournalististen tuotosten menestystä on vaikea ennustaa. Välillä käy niin, että jutut, joihin on sijoitettu useiden ihmisten mittava työpanos, jäävät vähäiselle huomiolle. Verkkosivuilla ilmestyvien datajournalististen juttujen suosiota on helppo mitata sivulatausten, jutun parissa vietetyn ajan ja sosiaalisen median jakojen avulla. Jos datajourna-

listiset jutut eivät vedä riittävästi lukijoita sivustolle, heikko menestys voi vähentää intoa panostaa datajournalismiin jatkossa.

Voi kysyä, onko datajournalismi ohimenevä ilmiö, johon mediatilat panostavat vain hetkellisesti. Jos datajournalismin arvoa mitataan pelkästään taloudellisesti ja se nähdään vain menoeränä, saattavat datatiimit jäädä tulevaisuudessa tehokkuusajattelun jalkoihin.

Uutisorganisaatiot näkevät datajournalismissa kuitenkin enemmän journalistista kuin rahallista arvoa tai tuottomahdollisuuksia (Aitamurto, Lehtonen, Sirkkunen 2011). Jos datajournalismi nähdään luonnollisena ja jopa välttämättömänä tapana tehdä laadukasta journalismia, voi olettaa, että datajournalismi yleistyy koko mediakentällä. Aitamurto, Lehtonen ja Sirkkunen (2011) visioivat, että pitkällä aikavälillä datajournalismista tulee yksi toimittajien perustyökaluista. Juna liikkuu jo, joten on parempi hypätä kyytiin.

1.2 Joukkoistamisen koulutuspäivästä datajournalismin kurssiksi

Idea datajournalismin kurssista kehittyi pitkän ajan tuloksena. Käynnistelin opinnäytetyöprosessia jo syksyllä 2011. Alun perin mielenkiintoni kohdistui siihen, miten joukkoistamista voisi hyödyntää journalismin tekemisessä. Sopivalta tuntuvaa lähestymistapaa ei kuitenkaan meinannut löytyä.

Keväällä 2012 opinnäytetyöni ohjaaja Ulla Björklund ehdotti, että voisin pitää joukkoistamisesta koulutuspäivän. Ajatus tuntui luontevalta ja kun idealle saatiin koulutusohjelman johdolta tuki, lähdin kehittämään ajatusta pidemmälle.

Kevään mittaan joukkoistaminen alkoi kuitenkin tuntua liian kapealta aihealueelta. Päätimme lopulta ohjaajani kanssa, että koulutuspäivä koskisi yleisemmin datajournalismia, jonka yhdeksi tiedonhankintatavaksi joukkoistamisen voi lukea. Koulutusohjelman johdolta toivoi, että myös tietojenkäsittelyn opiskelijat voisivat osallistua kurssiin. Jopa myytävän koulutustuotteen kehittelystä oli puhuttu.

Kesän 2012 aikana aloin aktiivisesti seurata, mitä datajournalismin kentällä tapahtuu ja syksyllä käynnistin kurssin suunnittelun. Valmistelua hankaloitti osaltaan se, että työskentelin kokopäiväisesti toimittajana Mediuutiset-lehdessä. Syksyn aikana alkoi selvitä, että pelkästä koulutuspäivästä tai työpajasta ei olisi paljon hyötyä todellisten taitojen hankkimisen kannalta, sillä opetettavaa oli paljon. Työpaja kasvoi tiiviiksi datajournalismin kurssiksi. Toteutusajaksi määriteltiin kevätlukukausi 2013. Kurssin laajuudeksi määriteltiin tuolloin yksi opintopiste (27 tuntia). Kun kurssin vaatima työmäärä alkoi hahmottua paremmin, kurssista saatavaa opintopistemäärää nostettiin kolmeen.

1.3 Opinnäytetyön tavoitteet

1.3.1 Henkilökohtaiset tavoitteet

Opinnäytetyön ensisijainen tarkoitus itselleni oli toimia ensimmäisenä sukelluksena datajournalismin maailmaan. Olin aiemmin tutustunut datajournalismiin lähinnä seuraamalla jo tehtyjä datajournalistisia toteutuksia. Halusin selvittää, minkälaisia taitoja datajournalistilla olisi syytä olla ja päästä opettelemaan sekä kokeilemaan niitä käytännössä.

Datajournalismin kenttä on niin laaja ja työvälineiden kirjo niin huomattava, että normaalin työn tai opiskelun lomassa niihin tutustumiseen voisi olla vaikea löytää aikaa. Siksi halusin ottaa itselleni projektin, jonka ansiosta voisin käyttää aikaani tähän tutkimusmatkailuun. Toivoin taitojen tuovan minulle ammatillista pääomaa, joka auttaa minua tuottamaan parempaa journalismia sekä työllistymään paremmin.

Näin kurssin myös hyvänä keinona tutustua datajournalismin keskeisiin tekijöihin Suomessa. Uskon, että kokeneempien tekijöiden seuraaminen ja jäljitteleminen on yksi hedelmällisimmistä oppimisen tavoista. Lisäksi hyvien ammatillisten verkostojen merkitys työelämässä on suuri.

1.3.2 Produktille asettamani tavoitteet

Kurssin kohderyhmänä olivat sekä HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun journalismin että tietojenkäsittelyn opiskelijat. Asetin datajournalismin kurssille paljon tavoittei-

ta, jotka jälkikäteen arvioituna kuvastavat hyvin innokkuuttani, mutta myös tietämättömyyttäni niiden saavuttamiseen tarvittavista työmäärästä.

Ensimmäinen ja tärkein tavoitteeni oli tarjota opiskelijoille sama mahdollisuus kuin itsellenikin: saada käytännöllinen ensikosketus datajournalismiin. European Journalism Centre selvitti vuonna 2011 tehdyssä kyselyssä syitä, jotka estävät datajournalismin toteuttamista käytännön töissä. Useimmin mainittu syy oli taitojen puute (72,8 prosenttia vastaajista), toiseksi yleisin resurssien puute (43,3 prosenttia) ja kolmanneksi yleisin ajan puute (41 prosenttia).

Lyhyen kurssin aikana opiskelijoille olisi mahdotonta opettaa monipuolisesti ja kattavasti käytännön taitoja. Kurssin päämäärä olisi ennemminkin auttaa opiskelijoita ymmärtämään, millaisia mahdollisuuksia datajournalismi tarjoaa journalismille ja antaa eväitä taitojen itsenäiselle kehittämiselle jatkossa.

Toisena keskeisenä tavoitteena oli auttaa opiskelijoita tuottamaan ryhmissä ensimmäiset datajournalistiset juttunsa, jotka kurssin päätteeksi julkaistaisiin tunnettujen medioiden verkkosivuilla. Datajournalistista prosessia voi oppia ymmärtämään kunnolla vasta kokemuksen kautta (ks. esim. Bradshaw 2010). Jos harjoiteltavia taitoja ei kiinnitettäisi käytännön työhön, niiden merkitys voisi jäädä hämäräksi ja irralliseksi.

Datajournalismi voi kuulostaa opiskelijoista vaikealta ja kaukaiselta asialta, mutta kurssi osoittaisi, ettei datajournalismin teko ole mahdotonta.

Kolmantena tavoitteena oli rakentaa tilanne, jossa toimittajaopiskelijat joutuisivat harjoittelemaan yhteistyötä eri koulutustaustasta tulevien ihmisten kanssa. Sen sijaan, että kurssi pyrkisi kouluttamaan itsenäiseen datajournalistiseen työskentelyyn kykeneviä toimittaja-koodareita, pidin järkevämpänä kouluttaa opiskelijoista datatiimiläisiä, jotka osaavat ohjata tiiminsä työskentelyä journalistisista lähtökohdista käsin.

1.3.3 Raportille asettamani tavoitteet

Tämän raportin tavoitteena on kuvata datajournalismin kurssin suunnitteluprosessia ja kurssin toteutusta niin, että työ voisi tukea jatkossa vastaavien kurssien toteuttamista.

Raportti ei ole suoranainen ohjekirja kurssin järjestämiseen, sillä kurssin toteutustapa on vahvasti sidoksissa opiskelijoiden kiinnostukseen, kulloinkin käytettävissä oleviin resursseihin sekä datajournalismin yleiseen kehitykseen niin työtapojen kuin käytettävien ohjelmien ja tekniikoiden osalta. Lisäksi on huomioitava, että kurssi on ensimmäisellä toteutuskerrallaan ollut raakile, joten kaikkia kurssin kuvauksessa esiin tulevia käytäntöjä ei kannata jatkossa soveltaa. Raportin hyödyllisin anti löytynee siksi pohdintaosuudesta, jossa käyn omiin kokemuksiini ja kurssikyselyyn tuloksiin perustuen läpi sitä, miten kurssin voisi toteuttaa paremmin.

Tavoitteenani on kuitenkin kuvata yksi mahdollinen kurssirunko tai -rakenne oleellisine sisältöineen ja esittää sellaisia kokemuseräisiä huomioita, joita on vaikea ennakoida ennen kurssin alkua.

Raportti toimii myös oman ajatteluni ilmentäjänä ja selventäjänä, jonka avulla voin itse kehittää luomaani kurssia tulevia toteutuskertoja varten.

2 Datajournalismin kasvava kenttä

Vastoin yleisiä käsityksiä, datajournalismi ei ole uusi ilmiö, joka on ilmestynyt tyhjästä. Se on kehittynyt nykyiseen muotoonsa useiden vuosikymmenien aikana ja sen juuret ovat tietokoneavusteisessa journalismissa (computer assisted reporting, CAR) ja tutkivassa journalismissa. Suomessa Heikki Kuutti (2011) on puhunut tietokantajournalismista.

Tietokoneavusteisessa journalismissa hyödynnetään tietokoneita datan systemaattisessa keräämisessä ja analysoinnissa. Yhdysvalloissa sitä kokeili ensimmäisenä CBS jo vuonna 1952, kun yhtiö yritti ennustaa presidentinvaalien tuloksia. Sittemmin erilaisia menetelmiä on käytetty trendien etsimiseen datasta, yleisten virheellisten käsitysten murtamiseen sekä julkisten ja yksityisten organisaatioiden väärinkäytösten paljastamiseen. 80-luvulla tietokoneavusteisessa journalismissa ruvettiin soveltamaan yhteiskuntatieteistä tuttuja tutkimusmenetelmiä. (Bounegru, 2011.)

Nykymuotoisesta, monipuolisesta datajournalismista ensimmäisiä visioita esitti Adrian Holovaty esseessään *A fundamental way newspaper sites need to change* (Holovaty, 2006). Vaikka 2010-luvulla yleistyneessä ”uudessa datajournalismissa” näytetään usein keskittyvän datan visuaaliseen esittämismuotoon, on sen taustalla paljon muutakin.

2.1 Käsitteet

Datajournalismi

Pelkistetyimmillään datajournalismin käsite sisältää kaksi osaa: datan ja journalismin. Termi ei sinänsä ota kantaa siihen, minkä kokoisia data-aineistojen täytyy olla, miten niitä täytyy käsitellä tai esittää. Yksinkertaisesti ajateltuna kyse on pelkästä faktoihin (dataan) perustuvasta journalismista. Vastaavia ajatuksia on esittänyt esimerkiksi Rogers (2013).

Datajournalismi -käsitteellä tarkoitetaan useimmiten kuitenkin laajempaa kokonaisuutta. Datajournalismi käsitetään työkaluksi, jolla voidaan tuottaa journalismia tilastollisen

analyysin, datan visualisoinnin ja interaktiivisten esityskeinojen avulla (Aitamurto, Lehtonen ja Sirkkunen 2011, 9). Lorenzin (2010) mukaan kyse on journalistisesta työnkultasta, jossa raa'asta datasta jalostetaan jotakin merkityksellistä analyysin ja visualisoinnin kautta.

Moore kuvailee (Vehkoo 2011, 110), että datajournalismiin kuuluu kolme puolta: informaation käsittelyä, taitoa käyttää koneälyä ja perinteistä journalistista ymmärrystä löytääkseen datasta tarinoita sekä sosiaalisten verkostojen ja joukkoistamisen hyödyntämistä.

Lähestyn datajournalismia laajasta näkökulmasta. Datajournalismi on monivaiheinen prosessi, jossa esitetään journalistisesti oleellisia kysymyksiä ja joihin vastaamiseksi etsitään ja hankitaan koneellisesti käsiteltävissä olevaa dataa. Dataa analysoidaan, tarvittaessa yhdistellään ja lopulta visualisoidaan niin, että se vastaa esitettyihin kysymyksiin ja auttaa hahmottamaan käsiteltävää asiaa teksti- tai taulukkomuotoisia esitystapoja paremmin. Datajournalismin ytimessä on aina journalismi ja se, mikä journalistisesta näkökulmasta on kiinnostavaa ja kertomisen arvoista. Datajournalismia ei tehdä sen itsensä vuoksi.

Avoim data

Avoimen datan käsite liittyy läheisesti julkiseen dataan, vaikkei julkinen data ole automaattisesti avointa. Aitamurto, Heikka, Kilpinen ja Posio (2011, 71) kirjoittavat, että avoimen datan idea on siinä, että koska julkista dataa kerätään ja datavarantoja ylläpidetään julkisin varoin, datan täytyy olla maksajien, eli kansalaisten käytettävissä.

Tim O'Reillyn ja Carl Malamudin johtama Open Government -työryhmä kokosi (Opengovdata.org 2007) seuraavan avoimen datan määritelmän, jonka mukaan avoin data

- on kokonaisuudessaan kaikkien saatavilla
- on kerätty ensikäden lähteestä, mahdollisimman suurella tarkkuudella

- on ajantasaista ja se julkaistaan mahdollisimman pian, jotta se säilyttäisi informaatioarvonsa
- julkaistaan kaikilla mahdollisilla tavoilla kaikille mahdollisille käyttäjille
- on koneluettavaa
- ei syrji: se on kaikkien saatavilla tasapuolisesti eikä vaadi kirjautumista minkäänlaisiin palveluihin
- on saatavilla formaatissa, jota kukaan yksittäinen taho ei hallinnoi tai omista
- ei ole kopiosuojauksen, patentin, tavaramerkin tai liikesalaisuuden piirissä. Yksityisyyden ja turvallisuuden vuoksi joitakin rajoituksia voi kuitenkin tehdä.

Datan avaaminen ei ole pelkästään julkishallinnon velvollisuus, vaan myös yliopistojen ja järjestöjen tulisi avata datavarantojaan (Aitamurto, Heikka, Kilpinen ja Posio 2011, 76). Myös yrityksillä on hallussaan paljon dataa, joka on journalismin näkökulmasta mielenkiintoista, mutta yrityksiä on vaikeaa saada avaamaan datavarantojaan, ellei se hyödytä yritystä itseään tai kuulu yrityksen ideologiaan. Suomessa datajournalistit työskentelevät useimmiten julkisen datan parissa, jota on saatavilla julkisuuslain nojalla.

Joukkoistaminen

Joukkoistaminen (engl. crowdsourcing) on alun perin toimittaja Jeff Howen vuonna 2006 Wired-lehdessä lanseeraama termi, jonka hän kuvaa tarkoittavan yksittäisen tehtävän ulkoistamista rajaamattomalle joukolle ihmisiä.

Joukkoistaminen perustuu pitkälti joukkoälyn idealle:

”Joukkoäly koostuu yksilöiden taidosta, tiedosta ja ideointikyvystä, jotka ovat yhdistyessään arvokkaampia kuin parhaidenkaan yksittäisten asiantuntijoiden tietämys.” (Aitamurto, Heikka, Kilpinen ja Posio 2011, 82.)

Joukkoistaminen on tullut mahdolliseksi nykyisessä mittakaavassaan internetin yleistyksen myötä. Verkossa maantieteellisesti tai muutoin toisistaan etäällä olevat ihmiset voivat muodostaa suuria, samojen asioiden ympärille muodostuvia yhteisöjä.

Erityisesti sosiaalisen median yhteisöpalvelut, kuten Facebook ja Twitter, ovat tehneet joukkoistamisesta helpompaa. Perinteiset mediat ovat myös ottaneet vahvasti käyttöön joukkoistamisen yhtenä datanhankintakeinona, sillä niiden verkkosivut tavoittavat suuren määrän lukijoita ja kyselyiden tekeminen ilmaisten työkalujen, kuten Google Formsin avulla on helppoa.

Datan visualisointi

Datan visualisointi voi tarkoittaa kahta asiaa: datan esittämistä kuvallisessa, visuaalisessa muodossa tai datan tutkimista visualisoinnin avulla (Visual.ly 2013). Tässä raportissa käytetään ensimmäistä, lopputuotetta kuvaavaa määritelmää.

Visualisoinnilla tarkoitetaan useimmiten jotakin dataan perustuvaa, kuvallista esitystä yhdestä tai useammasta mitattavasta suureesta. Visualisointi voi sisältää interaktiivisia elementtejä, jolloin se voidaan erotella staattisesta infografiikasta. Datan visualisointi on tarpeen, kun asiaa ei ole järkevää esittää tekstimuotoisena. Datajournalismin näkökulmasta sisällön pitäisi aina ohjata visualisoinnin rakentamista, ei toisin päin.

2.2 Datajournalismi pyrkii valtavirtaan

Datajournalismin nousun voidaan nähdä pääasiallisesti johtuvan toisaalta avoimen, julkisen datan lisääntymisestä 2010-luvulla ja toisaalta datan käsittelyyn ja visualisointiin tarvittavien teknisten työkalujen kehittymisestä.

Vielä kymmenen vuotta sitten laajojen datasettien käyttäminen uutisoinnin pohjana oli hankalaa ja vaati taitoja, jotka eivät olleet yleisiä toimittajien keskuudessa. Tilanne on muuttumassa nopeasti. Internetin välityksellä on saatavissa yhä enemmän dataa, ja käytävissä on tehokkaita työkaluja, joilla kuka tahansa voi analysoida, visualisoida ja julkaista suuria määriä dataa. (Aitamurto, Lehtonen & Sirkkunen 2011, 6.)

Sirkkunen (2011, 6) mainitsee, että erityisesti Afganistanin sotaa koskevien Wikileaks-asiakirjojen julkistaminen The New York Timesissa, Der Spiegelissä ja The Guardianissa on kasvattanut toimittajien tietoisuutta siitä, millaisia mahdollisuuksia suuret data-

määrät voivat journalismille tarjota. Kun Iso-Britanninan parlamentin alahuone julkaisi vuonna 2009 yli 700 000 parlamentin edustajan kulukuuttia, The Guardian kehitti järjestelmän, jonka avulla se joukkoisti kulukuuttien tarkastelun yleisölleen (Rogers, 2009). Seurauksena oli valtava sarja uutisia, paljastuksia ja analyysyjä, ja uutisten tekeminen aineiston pohjalta jatkuu yhä tänäkin päivänä.

Yhdysvalloista ja Iso-Britanniasta alkanut Open Data -liike on rantautunut pienellä viiveellä myös Suomeen. Yksi avoimen datan liikkeen keskeisimmistä toimijoista on Open Knowledge Foundation, jonka kantavana ajatuksena on edistää datan avaamista maailmanlaajuisesti. Säätiön alajaosto OKF Finland perustettiin syksyllä 2012, mutta avoimen datan aktivistit ovat toimineet Suomessa jo kauan ennen sitäkin.

Datan avaaminen on tärkeää ainakin kolmesta syystä (Open Knowledge Foundation Finland, 2013):

- Toimivissa, demokraattisissa yhteiskunnissa kansalaisten täytyy pystyä seuraamaan hallinnon toimintaa. Jotta tämä toteutuisi, kansalaisilla täytyy olla vapaa pääsy julkishallinnon dataan.
- Avoimen datan ympärille voi rakentua sosiaalisesti tai kaupallisesti arvokkaita palveluita.
- Avoin data tukee kansalaisten osallistumista ja sitoutumista yhteiseen päätöksentekoon, kun he ovat paremmin informoituja.

Edellä mainittujen syiden kytkökset journalismiin on helppo huomata.

Työvälineiden osalta kehitys on ollut nopeaa 2010-luvulla. Google on kehittänyt paljon avoimia työkaluja, jotka ovat käytettävissä ilman korvausta internetin välityksellä: taulukkolaskentaohjelma Google Spreadsheets, datan siivoamiseen käytetty Google Refine ja erityisesti karttavisualisointien tekoon käytetty Google Fusion Tables ovat saaneet suuren suosion datajournalistien keskuudessa helppokäyttöisyyden vuoksi. Interaktiivisia grafiikoita voi luoda esimerkiksi Infogr.am, Visual.ly tai Tableau Public -ohjelmien avulla ilman ohjelmointitaitoja. Verkostoanalyysiä voi kokeilla muun muassa Gephi-ohjelmalla.

2.3 Miten opettaa datajournalismia?

Datajournalismipiireissä on käyty jo jonkin aikaa keskustelua siitä, millaisia taitoja datajournalisteilla pitäisi olla. Keskustelu liikkuu usein paljon sen ympärillä, mitä teknisiä työvälineitä olisi hyvä osata käyttää. Melko vähän huomiota on kiinnitetty siihen, mitä datajournalistiksi aikovien pitäisi alustavasti osata ja ymmärtää. Siitä *miten* taitoja olisi hyvä opettaa, on myös keskusteltu harmillisen vähän.

Usein on puhuttu siitä, kuinka tulevaisuudessa toimittajien pitäisi olla tutkijoita, ohjelmoijia ja suunnittelijoita. Monien mielestä kolmen yliopistotutkinnon niputtaminen kuulostaa pelottavalta, ja moniosaajien haikailusta onkin luovuttu. (Lorenz 2011.)

European Journalism Centre teki vuonna 2011 kyselyn datajournalismin koulutustarpeista. Kyselyyn vastasi yhteensä 217 henkilöä 40 eri maasta.

Tekijät toteavat, että tulokset voivat antaa suuntaa sille, minkälaisia odotuksia datajournalismikoulutusta kohtaan eri toimijoilla voi olla ja mitä osa-alueita suurimmat opetus- tarpeet koskevat. Keskeisimmät johtopäätökset olivat Lorenzin (2011) mukaan seuraavat:

- Tarvitaan systemaattista lähestymistapaa. Väärien johtopäätösten vetäminen datasta on helppoa, joten toimittajien täytyy osata työskennellä numeroiden kanssa ja tuntea tilastotieteen perusasiat.
- Datajournalismin tekemiselle täytyy antaa riittävästi aikaa. Medioiden ei pitäisi kilpaila huomiosta vaan pyrkiä luotettavuuteen. Numeroista voi saada aikaan sensaatiomaisia otsikoita, mutta jos datajournalismia tehdään huomiohakuisesti, se voi menettää uskottavuutensa.
- Ei ole syytä yrittää kouluttaa toimittajista kaikkien alojen osaajia, vaan kaikkien olisi hyvä tehdä sitä, mitä tekevät parhaiten. Datajournalismin pioneerit ovat usein itseoppineita toimittaja-koodareita, mutta kun ala kehittyy, datatiimit yleistyvät.

Vastaajilta kysyttiin, mitä datajournalistisia taitoja heitä kiinnostaisi hankkia. Useimmin mainittu taito oli datan analysointi (72,4 prosenttia vastaajista, n=156), seuraavaksi yleisin datan visualisointi (66,7 prosenttia) ja kolmanneksi yleisin kuinka raakadatan pohjalta kehitetään juttuja (64,1 prosenttia). (European Journalism Centre, 2011)

Moore (2011) kirjoittaa, että datajournalistilla pitäisi olla perinteisen toimittajan uutisvainu, tämän täytyisi olla aktiivisesti läsnä sosiaalisessa mediassa, osata tehdä pivottaulukoita taulukkolaskentaohjelmilla ja käyttää Google Refineä. Samalla hän toteaa, että koodausosaaminen ja tietokantojen tunteminen ovat etu, mutteivät vaatimus. Saman suuntaisia ja vieläkin yksityiskohtaisempia näkemyksiä esittää myös Minkoff (2010).

Bradshaw (2010) lähestyy datajournalismin kouluttamista käytännönläheisestä, datajournalistisen prosessin mukaan etenevästä näkökulmasta. Työskentely lähtee opiskelijoiden kehittämisestä, journalistisista hypoteeseista, joiden paikkansapitävyyttä lähde-tään selvittämään dataan perustuen.

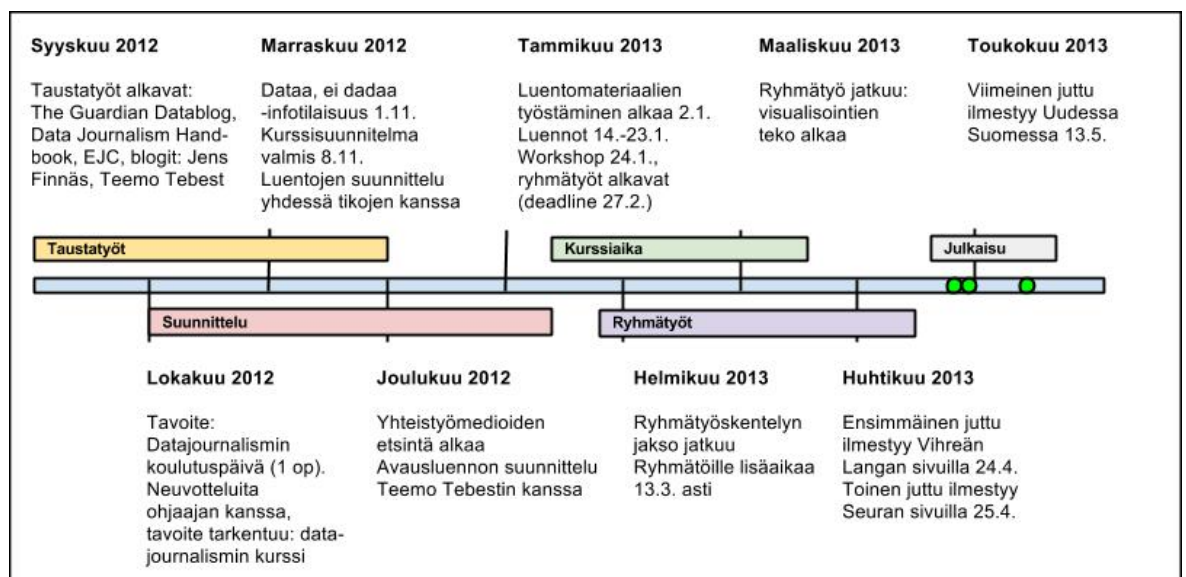
Erilaisia lähestymistapoja on siis tarjolla runsaasti, mutta varsinaisia kurssirunkoja, joita voisi soveltaa suoraan käytäntöön, on vähemmän. Open Knowledge Foundation perusti toukokuussa 2012 School of Data -verkkosivuston, jolla on julkaistu vapaasti käytettävissä olevia itseopiskelumoduuleja. Materiaalit ovat kuitenkin englanninkielisiä, harjoituksissa käytettävät datasetit ulkomaisia, eikä opiskelijan ole mahdollista saada henkilökohtaista ohjausta.

Edellä mainittujen lähteiden sekä Data Journalism Handbookin tuoman näkemyksen tuotteena syntyi hahmotelma kurssisuunnitelmasta, joka on raportin liitteenä (Liite 1). Kurssin rakenne etenee Bradshaw'n esittämän mallin, eli käytännössä datajournalistisen prosessin mukaan. Työskentelyn lähtökohtana ovat toimittajien keksimät, journalistisesti kiinnostavat kysymykset ja aiheet.

3 Dataa, ei dadaa: kurssin toteutus

Kolmannessa luvussa keskityn kuvailemaan toteutunutta kurssia ja perustelen tarkemmin, miksi olen päätenyt noudattamaani kurssirakenteeseen ja tiettyihin ratkaisuihin.

Kurssiohjelman varsinainen suunnittelu alkoi syksyllä 2012 ja kurssin ensimmäinen luento pidettiin tammikuussa 2013. Produktin etenemistä voi tarkastella oheisesta aikajanasta. Dataa, ei dadaa -kurssille ilmoittautui joulukuussa 2012 yhteensä 21 opiskelijaa, joista kolme oli tietojenkäsittelyn opiskelijoita ja loput journalismin opiskelijoita. Myöhemmin kurssille liittyi vielä kaksi muuta tietojenkäsittelyn opiskelijaa, mutta osa ilmoittautuneista toimittajaopiskelijoista jäi kurssilta pois.

Kuva 1. Produktin vaiheet aikajanalla

Kun suunnitteluvaiheessa puhuttiin vielä koulutuspäivästä, kokonaisuutta varten kaavailtiin yhtä opintopistettä. Kun koulutuspäivä muuttui kurssiksi ja kurssin vaatima työmäärä alkoi hahmottua, kurssin laajuudeksi sovittiin kaksi opintopistettä ja myöhemmin kolme opintopistettä. Produktin suunnittelun aluksi ei siis ollut vielä tiedossa, kuinka mittava projektista lopulta tulisi.

3.1 Eri sidosryhmät

Kurssin toteuttaminen vaati yhteistyötä useiden sidosryhmien kanssa. Näistä jokaisella oli tärkeä osa kurssin toteutumisessa. Kurssia ei olisi voinut järjestää ilman riittävää määrää toimittajaopiskelijoita ja koulutusohjelmajohdon siunausta. Kurssi olisi voitu järjestää pelkästään toimittajaopiskelijoille ilman tietojenkäsittelyn opiskelijoita, mutta tavoitetaso visualisointien suhteen olisi pitänyt asettaa alemmaksi. Kurssi olisi ollut mahdollista järjestää myös ilman yhteistyömedioita, mutta kurssin työelämälähtöisyys olisi kärsinyt siitä merkittävästi.

Toimittajaopiskelijat

Toimittajaopiskelijat sekä päivä- että iltaohjelmasta olivat luonnollisesti kurssin tärkein sidosryhmä, sillä kurssi järjestettiin ensisijaisesti heitä varten. Toimittajaopiskelijoiden omaehtoinen innostus ja kiinnostus aiheesta oli tärkeää kurssin toteutumisen kannalta, sillä kurssi oli osa vaihtoehtoisia ammattiopintoja. Näin ollen ei ollut varmaa, saataisiinko kokoon riittävää määrää opiskelijoita, jotta kurssi voitaisiin järjestää. Lopulta kuitenkin riittävä määrä toimittajaopiskelijoita ilmoittautui mukaan.

En kokenut järkeväksi kouluttaa toimittajaopiskelijoista itsenäisiä toimittaja-koodareita. Kurssin aikajänne ei riittäisi siihen, eikä se olisi edes tarkoituksenmukaista. Lukemastani aineistosta kuvastui vahvasti se, että toimittajien olisi hyvä oppia toimimaan eri alojen ammattilaisista koostuvan datatiimin jäsenenä, sillä käytännön työelämässä datajournalismia tehdään yleensä tiimityönä. Siksi mukaan tarvittiin myös tietojenkäsittelyn opiskelijoita.

Tietojenkäsittelyn opiskelijat

Tietojenkäsittelyn opiskelijoilla oli kaksoisrooli kurssilla: he olivat vastuussa datatiimien juttujen teknisestä toteutuksesta, eli visualisoinnista, mutta he auttoivat osaltaan myös opetuksessa kertomalla datajournalismin teknisestä puolesta toimittajaopiskelijoille. Jokaiselle ryhmälle nimettiin toteutusta varten oma vastuukoodari. Pidin järkevänä, että ryhmät voisivat joustavasti käyttää kaikkien kurssilla olevien tietojenkäsittelyn opiskeli-

joiden osaamista niin, että osallistujien erilaisia taitoja voitaisiin hyödyntää mahdollisimman monipuolisesti. Siksi ryhmiä kehoitettiin pyytämään apua myös muilta kuin omalta vastuukoodariltaan.

Tietojenkäsittelyn opiskelijoilla oli mahdollisuus kokeilla taitojaan lyhyessä projektissa, joka myös tutustutti heidät varsin uuteen sovellusalaan, datajournalismiin.

Yhteistyömediat/ryhmänvetäjät

Alusta alkaen yhtenä kantavana ajatuksena kurssilla oli se, että datatiimit tuottavat julkaisukelpoiset, datajournalistiset juttukokonaisuudet. Aluksi pohdimme ohjaajani Ulla Björklundin kanssa juttujen julkaisemista journalismin koulutusohjelman verkkolehdes-
sä, Tuimassa. Samalla kuitenkin punnitsin vaihtoehtoa pyytää yhteistyökumppaneiksi tunnettuja tiedotusvälineitä, joiden toimituksista löytyy kiinnostusta datajournalismia kohtaan. Kokoneiden ammattilaisten läsnäolo vahvistaisi kurssin työelämälähtöisyyttä. Ajattelin myös, että jos julkaisualustana on tunnettu media, eikä juttuja tehdä ”pöytälaa-
tikkoon”, nostaa se opiskelijoiden työskentelymotivaatiota.

Yhteistyökumppaneiksi hain kokeneita toimittajia, joilla ei kuitenkaan tarvinnut olla edeltävää kokemusta datajournalismista. Markkinoin yhteistyötä mahdollisuutena tutus-
tua kiinnostavaan journalismintekotapaan. Ilmoitin alusta lähtien, että palkkioita ryh-
mänvetäjille ei makseta. Siksi ehdotin, että ryhmänvetäjät neuvottelevat oman toimituk-
sensa kanssa mahdollisuudesta käyttää työaikaansa projektiin. Mediat hyötyivät käyte-
tystä työajasta opiskelijoiden työpanoksen ja julkaistavan jutun muodossa.

Ryhmänvetäjät ohjasivat opiskelijoiden muodostamien datatiimien työskentelyä journa-
listisesta näkökulmasta. Ryhmänvetäjät auttoivat opiskelijoita valitsemaan omaan medi-
aansa sopivan aiheen, rajaamaan sitä ja terävöittämään näkökulmaa. Ryhmänvetäjien
tuli olla läsnä workshopissa, jossa ryhmätyöskentely käynnistettiin, ohjata ryhmäläisiä
viikoittain sekä tavata ryhmäläisiä tarpeen ja omien mahdollisuuksiensa mukaan.

Etsin yhteistyökumppaneita omien verkostojeni kautta. Kyselin eri yhteyksissä tapaa-
miltani toimittajilta, tuntevatko nämä datajournalismista kiinnostuneita toimittajia.

Sainkin nopeasti hyviä johtolankoja. Erityisesti Tutkivat ry:n Datajournalismin seminaari Ylellä 14. joulukuuta osoittautui hyödylliseksi verkostoitumisen kannalta.

Kun olin saanut vinkin sopivasta henkilöstä, soitin toimittajalle ja esittelin projektin lyhyesti. Sen jälkeen lähetin tarkemmat tiedot sähköpostitse ja pyysin lopullista vahvistusta osallistumisesta.

Etsin kurssille neljää ryhmänvetäjää, jotta datatiimit eivät kasvaisi liian suuriksi. Jos kurssille osallistuisi maksimimäärä opiskelijoita (20), tiimeistä tulisi korkeintaan viisihenkisiä. Todellisuudessa datatiimit ovat yleensä vieläkin pienempiä, mutta koska kyseessä oli opiskelijatyö, töiden jakaminen useamman henkilön kesken tuntui kohtuulliselta.

Marraskuussa 2012 sain houkuteltua mukaan Teemu Kammosen Uudesta Suomesta. Tammikuun alussa vetäjiksi lupautuivat myös Lasse Leipola Vihreästä Langasta ja Mikael Vehkaoja Seurasta. Myös Juho Salminen Otavamediasta oli aiemmin luvannut harjoitsevansa asiaa, mutta työpaikan vaihto Otavamediasta Yleen ja sen aiheuttamat kiireet estivät suunnitelmat.

Kammonen, Leipola, Salminen ja Vehkaoja olivat ensimmäiset ihmiset, joita pyysin mukaan ja kaikki suostuivat mukaan ensi kysymältä, Salminen tosin pienellä varauksella. Yhteistyö koettiin ilmeisesti houkuttelevaksi, sillä kaikki saivat myös työnantajaltaan luvan käyttää työaikaansa projektiin.

Koulutusohjelmien johto

Koulutusohjelmien johtajat Anne Leppäjärvi (journalismin koulutusohjelma) ja Anne Valsta (tietojenkäsittelyn koulutusohjelma) olivat tärkeässä asemassa erityisesti ennen kurssin alkua. He toimivat mahdollistajina, sillä heidän täytyi antaa siunauksensa sille, että kurssista saisi opintopisteitä. Lisäksi ulkopuolisten luennoitsijoiden palkkioista oli neuvoteltava journalismin koulutusohjelman johtajan kanssa. Rahoitus kurssin tarpeita varten järjestyi.

3.2 Lähtövaatimukset

En esittänyt journalismin tai tietojenkäsittelyn opiskelijoille erillisiä osaamis- tai lähtötaasovaatimuksia. Tämä johtui kahdesta syystä. En ollut varma siitä, kuinka suosittu kurssista tulisi, joten halusin mahdollistaa osallistumisen mahdollisimman monelle opiskelijalle.

Sen lisäksi minulla ei ollut tarkkaa käsitystä siitä, millaisia taitoja toimittajaopiskelijoilta tai varsinkaan tietojenkäsittelyn opiskelijoilta voisi vaatia. Kuten mainitsin luvussa 2.3, läpi käymässäni taustamateriaalissa ei juurikaan pohdittu sitä, millaista edeltävää osaamista datajournalismissä syventyminen vaatisi. Lähinnä esiin nousi se, etteivät toimittajat saa pelätä numeroita ja heillä on oltava ymmärrys tilastotieteiden perusteista. Uskoin opiskelijoiden osaamisen olevan riittävää, jotta lopputuloksena olisi luotettavaa journalismia.

3.3 Markkinointi

Koska kurssi ei ollut osa varsinaista kurssitarjontaa ja kurssi järjestettiin ensimmäistä kertaa, kurssia oli markkinoitava paljon.

Järjestin markkinointia varten ennakkotapaamisen, joka pidettiin Pasilassa 1.11.2012. Tein ennakkotapaamisen mainostamista varten julisteita, joita vein koululle pari päivää ennen tapahtumaa ja pyysin opettajia mainostamaan tapaamista opiskelijoille. Opinnäytetyöohjaajani Ulla Björklund lähetti journalismin opiskelijoiden postituslistalle lyhyen tiedotteen ennakkotapaamisesta 25.10.2012.

Tietojenkäsittelyn koulutusohjelmajohtaja Anne Valsta lähetti 25.10. tietojenkäsittelyn opiskelijoille tiedotteen kurssista ja mainosti tapahtumaa opiskelijajärjestö Atkinsin hallituksen jäsenille.

Ennakkotapaamista mainostaakseni loin myös Facebookiin Dataa, ei dadaa -nimisen tapahtuman. Lähetin kutsuja koulukavereilleni ja pyysin heitä lähettämään kutsuja edelleen. Tapaamiseen ilmoittautui Facebookissa kahdeksan opiskelijaa.

Paikalla ennakkotilaisuudessa oli kymmenisen opiskelijaa sekä opinnäytetyöohjaajani Ulla Björklund. Tapahtuman yhteydessä perustin Facebookiin Dataa, ei dadaa – ryhmän, johon pyysin kaikkia kurssista kiinnostuneita liittymään. Aloin herättelemään keskustelua ja jakamaan hyödyllisiä datajournalismiin liittyviä linkkejä samana päivänä. Facebookin osuudesta kurssin tukena kerron lisää luvussa 3.5.

3.4 Kurssin rakenne ja aikataulu

Idea kurssin rakenteesta muotoutui pikku hiljaa syksyn 2012 aikana. Alun perin suunnitelmassa oli ollut yhden opintopisteen laajuinen koulutuspäivä. Varsinaista ohjelmaa hahmotellessani kävi ilmeiseksi, ettei yksittäinen koulutuspäivä antaisi riittävästi eväitä datajournalististen juttujen toteuttamista varten. Opetettavaa asiaa oli runsaasti ja sitä olisi hyvä jakaa useammalle päivälle, jotta välissä ehtisi tekemään harjoituksia.

Hackathon-tyyppinen koulutuspäivä olisi toimiva ratkaisu, jos osallistujat olisivat jo jokseenkin selvillä datajournalistisesta työprosessista ja järjestäjätaholla olisi tarjota jokin datasetti, jonka ympärille työskentelyn voisi rakentaa. Lisäksi kokonaisen päivän varaaminen opiskelijoiden aikatauluista voisi olla hankalaa, joten suunnitelma koulutuspäivästä muuttui kurssisuunnitelmaksi.

Kurssin luennot, joita suunnittelin neljä kappaletta, ajoitin tiukasti kahden viikon sisään heti kevätlukukauden alkuun. Halusin pitää luennot tiiviiseen tahtiin, jotta varsinaiselle ryhmätyöskentelylle jäisi luentojen jälkeen riittävästi aikaa. Workshopin ajankohdaksi oli jo aiemmin ilmoitettu 24.1. joten ajattelin, että luennot olisi pidettävä ennen sitä. Arvioin, että workshop-päivän jälkeen kuukausi työskentelyaikaa riittäisi tietojen hankkimiselle ja visualisoinnin työstämiselle, mikäli työ saataisiin workshopissa hyvin alulle. Laskin, että jos annettu aika ei riittäisi, maaliskuussa olisi mahdollista antaa vielä pari viikkoa lisää aikaa ennen periodin vaihtumista.

3.4.1 Luennot

Suunnittelin luentojen ohjelman datajournalistisen prosessin näkökulmasta: etenin kronologisesti eri vaiheiden mukaan ja poimin ohjelmaan eri työvaiheissa tarvittavia työka-

luja. Jaoin aiheet neljään eri luentoan ja suunnittelin kutakin luentoja varten ennakko- ja kotitehtäviä.

Ennen ensimmäistä luentoja olin antanut opiskelijoille tehtäväksi katsoa yhden datajournalismia koskevan videon. Lisäksi annoin tehtäväksi tutustua Julkisuuslaki.fi -portaaliin sekä pyysin opiskelijoita listaamaan kymmenen kysymystä asioista, jotka ihmetyttivät heitä juuri tuolloin. Tarkoituksena oli kerätä juttuaiheita, jotka lähtevät nimenomaan toimittajaopiskelijoiden omista kiinnostuksista.

Ensimmäinen luento pidettiin 14. tammikuuta, jolloin Ylellä jo noin vuoden verran datajournalismia tehnyt Teemo Tebest tuli kertomaan datajournalistin työstä. Olimme suunnitelleet ohjelman etukäteen ja päätyneet siihen, että hedelmällisintä olisi käydä datajournalistista prosessia läpi joidenkin esimerkkien avulla. Lisäksi Tebest näytti demoluonteisesti, kuinka yksinkertaista joidenkin datajournalististen tekniikoiden ja työkalujen käyttäminen voi olla.

Annoin luennolla opiskelijoille yhden kotitehtävän, jonka tarkoituksena oli edistää varsinaista juttuprojektia. Olin pyytänyt opiskelijoita keksimään kymmenen heitä itseään kiinnostavaa kysymystä. Luennon jälkeen pyysin jokaista valitsemaan kysymyksistään yhden, jota voisi lähteä tutkimaan datajournalismin keinoin. Kyseessä oli siis alustavan tiedonhankinnan tehtävä. Pyysin heitä erittelemään seuraavat asiat:

- Miksi juttu on kiinnostava ja miksi se pitäisi tehdä nyt?
- Miksi juttu pitäisi toteuttaa datajournalismin keinoin, eli mitä uutta datajournalismin keinoin aiheesta voisi kertoa?
- Mitkä ovat keskeisimmät kysymykset, joihin opiskelija haluaa vastauksen?
- Mitä dataa opiskelija tarvitsee, jotta tämä voi vastata kysymyksiin?
- Mistä dataa voisi saada: kerääkö jokin taho sitä vai täytyykö joukkoistaa?

Toinen luento pidettiin 16. tammikuuta, jolloin aiheena oli datajournalistin tiedonhankintaa. Kolmituntisen luennon ensimmäisessä osassa käsitelimme avointa ja julkista dataa, tietopyyntöjä, sekä sitä, millaista on koneluettava data. Seuraavaksi Uuden Suomen toimittaja Teemu Kammonen kertoi, miten toimittaja voi hyödyntää taulukkolas-

kentaohjelmaa työssään. Useat datajournalistit ovat maininneet, että datajournalismia voi tehdä jo silloin kun hallitsee taulukkolaskentaohjelman käytön hyvin. Halusin luoda tälle uutismaailmaan liittyvän kontekstin, joten pyysin Kammosta esittelemään juttuja, joiden tekemiseen hän on käyttänyt suuria data-aineistoja ja Exceliä. Kammosen luennon jälkeen siirryimme kokeilemaan Google Spreadsheets -taulukkolaskentaohjelman toimintaa.

Päädyin käyttämään kurssilla Googlen ohjelmia siksi, että ne mainitaan datajournalistien keskuudessa usein keskeisimmiksi työkaluiksi. Microsoft Excel olisi käynyt harjoituksiin Spreadsheetsien sijasta, mutta koska Spreadsheets on maksuton ohjelmisto ja se on synkronoitu muiden Googlen työkalujen kanssa pilvipalvelu Google Driven kautta, päätin käyttää Spreadsheetsiä.

Session aluksi pyysin kaikkia luomaan itselleen Google-tunnukset, sillä kaikilla opiskelijoilla niitä ei ollut entuudestaan. Olin valmistellut joitakin harjoituksia, joita varten pyysin opiskelijoita täydentämään taulukkoon muutamia itseään koskevia tietoja. Taulukoiden pohjalta teimme erilaisia laskuharjoituksia. Halusin käyttää opiskelijoiden itsensä generoimaa dataa siksi, että se oli yksinkertaista ja heille itselleen tuttua. Perustoimintojen esittelyn jälkeen havainnollistin pivot-toiminnon käyttöä opiskelijoiden tuottaman datan avulla. Pyysin sen jälkeen opiskelijoita kokeilemaan itse, mitä he saisivat datasta irti pivot-toiminnon avulla. Opetuksen eteneminen oli odotettua hitaampaa, joten en ehtinyt käymään läpi kaikkia taulukkolaskentaohjelman toimintoja, joita olin suunnitellut, saati Google Refine -ohjelman toimintaa.

Opettamisen realiteetit alkoivat toisella luennolla hahmottua toden teolla. Ymmärsin, että opiskelijoiden edeltävän osaamisen selvittäminen ennen kurssia olisi ollut kullannarvoista. Siksi pyysin opiskelijoita luennon jälkeen kertomaan minulle kirjallisesti tietokoneenkäyttötaidoistaan. Ajattelin, että workshopissa olisi mahdollista järjestää lisäkoulutusta erityisesti datan analysointiin liittyen, sillä se on toimittajan kannalta erittäin oleellinen osa datajournalistista prosessia. Lisäsin myös Facebook-ryhmään hyödyllisiä tutoriaaleja, joiden toivoin täydentävän toisen luennon vajaaksi jäänyttä ohjelmaa.

Kolmas luento pidettiin 21. tammikuuta. Opettajina tunnilla olivat lisäksi tietojenkäsittelyn opiskelijat. Ohjelma oli suunniteltu marraskuussa 2012 yhdessä tietojenkäsittelyn opiskelijan kanssa. Olin antanut toimittajaopiskelijoille tehtäväksi Codecademy-palvelun ensimmäisen html:n perusteisiin tutustuttavan osion. Se toimi johdantona nettisivujen rakennetta käsittelevälle luennolle.

Lyhyen teoriaosuuden jälkeen pidimme Opi puhumaan koodia -session, jonka tarkoituksena oli selittää toimittajaopiskelijoille teknisiä termejä, jotka usein tulevat vastaan datajournalismista puhuttaessa. Sessio järjestettiin kilpailumuotoisesti siten, että tietojenkäsittelyn opiskelijat keräsivät pisteitä selittämällä itselleen tuttuja termejä. Menetelmän oli tarkoitus havainnollistaa pelillisyyden merkitystä datajournalismin osana: kilpailuelementit voivat tehdä toteutuksesta innostavamman ja sitouttaa lukijoita tehokkaammin. Muun muassa The Guardian käytti pelillisyyttä ja palkitsemista osana vuonna 2009 toteutettua joukkoistamisprojektia, jossa yleisöä pyydettiin käymään läpi Iso-Britannian parlamenttiedustajien kulukuitteja (Rogers, 2009).

Neljännellä luennolla 23. tammikuuta käytiin läpi internetselaimien kehittäjätyökaluja, joiden avulla on mahdollista tutkia nettisivujen ja myös datajournalististen toteutusten rakennetta. Kysymys verkkosivujen rakenteesta on tärkeä siksi, että rakennetta on ymmärrettävä, jos halutaan hankkia tietoa screen scrapingin avulla.

Screen scraping on yksi datajournalistien usein käyttämistä tiedonhankinnan keinoista. Scrapingilla tarkoitetaan menetelmää, jossa erilaisten internet-selaimien lisäosien, ohjelmistojen tai koodin avulla kerätään nettisivulta dataa omaan käyttöön. Termille ei ole vakiintunutta suomenkielistä vastinetta. Tekniikkaa hyödynnetään silloin, kun dataa ei ole saatavilla rakenteisessa muodossa esimerkiksi jostakin tietokannasta. Edistyneessä käytössä scrapingilla voidaan automatisoida tehtäviä, jotka manuaalisesti suoritetuina veisivät runsaasti aikaa.

Luennolla tietojenkäsittelyn opiskelija havainnollisti Googlen Chrome-selaimen Scra-per-lisäosan toimintaa ja kehotti opiskelijoita kokeilemaan sitä itsekin.

3.4.2 Workshop

Suunnittelin workshopin alun perin hackathon-tyyppiseksi tapahtumaksi. Ideana oli, että koska opiskelijat olisivat työpajaan mennessä tehneet alustavaa tiedonhankintaa valitsemiaan juttuaiheita varten, heillä olisi jo hallussaan tai he voisivat hankkia päivän aikana jotakin dataa, josta voisi lähteä kehittämään demoluonteisia visualisointeja yhdessä tietojenkäsittelyn opiskelijoiden kanssa. Jos avointa dataa ei löytyisi, workshopin aikana olisi mahdollista tehdä tietopyyntöjä, mitä varten päivän loppupuolella oli tarkoitus pitää tietopyyntöpaja.

Workshopin aluksi kävimme läpi sitä, millaisia elementtejä onnistuneet visualisoinnit sisälsivät ja toisaalta millaisia sudenkuoppia visualisoinneissa on. Osuus ei ollut kovin laaja, koska olin viritellyt marraskuun alusta alkaen keskustelua hyvistä ja huonoista visualisoinneista kurssin Facebook-ryhmässä ja pyytänyt kurssilaisia osallistumaan keskusteluun. Luennon lopulla esittelin hyvin lyhyesti ilmaisohjelmia, joita datan visualisointiin voisi käyttää. En käyttänyt niihin paljoakaan aikaa, sillä uskoin, etteivät ryhmät joudu käyttämään jäykkää ilmaisohjelmia vaan saavat koodaamalla aikaiseksi yksilöllisempiä ja visuaalisesti näyttävämpiä lopputuloksia.

Visualisointiluennon jälkeen ryhmänvetäjien, eli yhteistyömedioiden edustajien, oli määrä saapua paikalle ja opiskelijoiden oli määrä esitellä omat juttuideansa. Peruutuksista ja aikataulumuutoksista johtuen kaikki ryhmien vetäjistä eivät tulleet paikalle ajoissa. Siksi ryhmätyöskentelyn aloittamista piti myöhentää. Olin pyytänyt tilastotieteitä opiskellutta Anton Nikolenkoa pitämään luennon data-analyysistä, sillä koin, ettei kurssin toinen luento ollut tarjonnut opiskelijoille riittäviä valmiuksia siihen. Myös opiskelijoille tekemäni pikaisen kyselyn perusteella lisäkoulutus oli tarpeen.

Nikolenkon luennon aikana kaikki ryhmänvetäjät olivat saapuneet paikalle, joten luennon jälkeen opiskelijat pääsivät esittelemään omia juttuideoitaan. Olin kerännyt opiskelijoiden juttuideat Google Spreadsheetille ja jakanut dokumentin etukäteen yhteistyökumppaneiden kanssa, jotta he voisivat toimituksissa pohtia, mitkä aiheista kiinnostavat heitä. Esittelyiden jälkeen yhteistyökumppanit kertoivat, mihin juttuaiheisiin olivat päätyneet ja ryhmät muodostettiin valittujen aiheiden ympärille toimittajaopiskelijoiden

kiinnostusten mukaan. Sen jälkeen osoitin tietojenkäsittelyn opiskelijoille ryhmät, joiden vastuukoodareiksi he ryhtyisivät. Koska tietojenkäsittelyn opiskelijoita oli enemmän kuin ryhmiä, yhteen ryhmään liittyi kaksi koodaria.

Workshopin viimeiset kaksi tuntia käytettiin juttuideoiden rajaamiseen ja näkökulman valintaan, työnjakoon ja visualisoinnin ideoimiseen. Ryhmiä muodostui kolme, minkä lisäksi yksi opiskelija halusi tehdä itsenäisen projektin. Ensimmäinen ryhmä ryhtyi tutkimaan ihmiskaupan uhrien avustusjärjestelmän toimintaa Suomessa, kohdemediana Vihreä Lanka. Toinen ryhmä kiinnostui tukityöllistettyjen määrästä ja painoarvosta suhteessa koko työvoimaan Suomessa. Juttua he tekivät Uudelle Suomelle. Kolmas ryhmä otti aiheekseen Suomessa tapahtuvan muuttoliikkeen ja siihen liittyvät ongelmat. Juttua tehtiin Seuran verkkosivuille.

3.4.3 Ryhmätyöskentelyn jakso

Workshopista alkoi ryhmätyöskentelyn jakso, jonka piti alun perin olla kuukauden pituinen. Aika oli mitoitettu sen mukaan, että tuossa ajassa ryhmien pitäisi saada jo vastaukset mahdollisiin tietopyyntöihinsä, koska viranomaisten on reagoitava tietopyyntöön yleensä kahden viikon kuluessa. Jos visualisoinnin suunnittelu käynnistyisi heti workshopista, arvioin kuukauden riittävän suunnitelman toteuttamiselle.

Ohjeistin ryhmiä perustamaan Facebookissa omat keskusteluryhmänsä. Facebookryhmiin liittyivät myös ryhmänvetäjät sekä kaikki tietojenkäsittelyn opiskelijat. Näin ryhmien kommunikointi keskitettiin yhteen paikkaan ja pystyin Facebookin kautta seuraamaan työskentelyn etenemistä.

Ryhmille annettiin mahdollisuus kysyä apua Ylen datajournalisti Teemo Tebestiltä tekniseen toteutukseen liittyvistä asioista. Konsultointiin budjetoitiin tunti kutakin ryhmää varten. Tietojenkäsittelyn opiskelijoiden tueksi perustimme Facebookiin keskusteluketjun, jossa opiskelijat ja Tebest voisivat keskustella eteen tulevista ongelmista. Ryhmien työskentelyyn en aikonut sekaantua ellei niin pyydetäisi, sillä luotin ryhmänvetäjien kykyihin ohjata toimintaa. Nimesin myös joka ryhmään opiskelijoista yhteyshenkilön itselleni, jonka kautta voisin kysellä tarkemmin ryhmän tilanteesta.

Helmikuun puolivälissä alkoi näyttää siltä, että annettu aika ei riittäisi eivätkä ryhmät saisi töitään valmiiksi alkuperäiseen aikarajaan, 27. helmikuuta mennessä. Annoin ryhmille tuolloin lisäaikaa kaksi viikkoa, 13. maaliskuuta asti.

3.4.4 Lopputapaaminen

Kurssin päätteeksi pidimme tapaamisen, jossa ryhmien oli tarkoitus esitellä aikaansaannoksiaan. Tapaamisessa olisi voitu myös keskustella työskentelyn sujumisesta ja jakaa kokemuksia. Tapaaminen pidettiin 15.3. Pasilassa, mutta paikalla oli kourallinen opiskelijoista ja kaksi ryhmänvetäjää. Kävi ilmi, että juttukokonaisuudet olivat haastatteluiden osalta valmiita, mutta visualisoinnin myöhästyivät. Yksi ryhmistä esitteli visualisointisuunnitelmansa, mutta tapaamisen anti jäi muuten vähäiseksi.

3.4.5 Juttujen julkaisu

Vaikka kurssiaika oli periaatteessa jo loppu, kaikkien ryhmien työskentely jatkui vielä. Ihmiskaupasta kirjoittanut ryhmä päätti julkaista juttukokonaisuutensa 24. huhtikuuta ilman suunniteltua visualisointia. Jutun höysteeksi oli tosin tehty infografiikka siitä, kuinka moni ihmiskaupan uhreista päätyy Suomessa auttamisjärjestelmän piiriin. Infografiikan oli opiskelijoiden keräämän datan pohjalta tehnyt Vihreän Langan graafikko. Ruutukaappaus pääjutusta, jonka yhteydessä infografiikka julkaisiin, on raportin liitteenä (Liite 4).

Seuraavana päivänä 25. huhtikuuta julkaistiin muuttoliikettä tarkastelleen ryhmän juttukokonaisuus Seura-lehden verkkosivuilla. Jutun aihe oli tosin muuttunut jutunteon aikana huomattavasti: muuttoliike oli hylätty ja tarkasteltavaksi oli otettu huoltosuhte kunnittain. Ratkaisuun päädyttiin, koska muuttoliikkeen visualisointi olisi ollut ryhmälle liian haastava ja aikaa vievä projekti. Huoltosuhteen muuttumista oli havainnollistettu kuntakartan ja väestöennusteen avulla, joka jatkui aina vuoteen 2040 asti. Kartat oli tehty Google Fusion Tables -työkalun avulla. Jutusta julkaistiin printtiversio Seuran numerossa 17/2013. Ruutukaappaus jutusta on raportin liitteenä (Liite 5).

Tukityöllistettyjen osuutta työvoimasta selvittäneiden opiskelijoiden juttu ja visualisointi julkaistiin Uuden Suomen verkkosivuilla 13. toukokuuta. Visualisoinnissa tarkastellaan tukityöllistettyjen määrää, jakautumista sektoreittain sekä maakunnittain. Sektori- ja alakohtainen vertailu oli toteutettu JavaScriptillä ja maakunnittainen vertailu Google Fusion Tables -kartan avulla. Myös Uuden Suomen juttu on liitetty raporttiin ruutu-kaappauksena (Liite 6).

Lisäksi itsenäisesti projektinsa tehnyt opiskelija, joka selvitti suomalaisten jalkapalloilijoiden sijoittumista ulkomaisiin joukkueisiin, sai datan kerättyä ja toimitti ne julkaisijalle. Vastuu visualisoinnista on julkaisijalla, eikä juttua ole vielä raportin kirjoittamishetkellä julkaistu.

3.4.6 Palautteen kerääminen

Kurssin loppuun kokosin palautekyselyt toimittajaopiskelijoille sekä tietojenkäsittelyn opiskelijoille. Lisäksi kyselin yhteistyökumppanien edustajilta heidän kokemuksistaan päätöstapaamisessa. Kyselylomakkeet ovat raportin liitteenä (Liite 2 ja Liite 3).

Lähes kaikki kurssin suorittaneet opiskelijat vastasivat kyselyyn. Käyn kyselyn tuloksia läpi tarkemmin luvussa 4, sillä kyselyn tulokset ovat keskeisessä asemassa kurssin onnistumista arvioitaessa.

3.5 Facebook kurssialustana

Facebook valikoitui kurssin kommunikaatioalustaksi useasta syystä. Ensinäkin halusin luoda alusta alkaen aktiivista keskustelua kurssin teemojen ympärille ja arvioin sen onnistuvan helpoiten Facebookissa kurssille erikseen luodussa ryhmässä, sillä opiskelijat viettävät palvelussa muutoinkin paljon aikaansa. Lisäksi Facebookin ryhmässä on hyödyllinen ilmoitus-toiminto, jonka avulla käyttäjät voivat saada tiedon, jos ryhmässä julkaistaan jotakin uutta sisältöä tai jos heidän aktiviteettiaan ryhmässä kommentoidaan.

Keskustelun eriyttäminen esimerkiksi Moodle-oppimisalustalle tuntui jähmeältä vaihtoehdolta, mihin tosin saattaa vaikuttaa oma vieraantumiseni alustasta. Kun kurssia markkinoiva ennakkotapaaminen pidettiin 1. marraskuuta, kurssille ei ollut vielä ole-

massa kurssikoodia eikä sitä ollut vielä viety virallisesti koulun järjestelmiin. Näin kurs-
sin perustaminen Moodleen olisi ollut mahdotonta.

4 Kantapään kautta – mitä prosessi opetti?

Dataa, ei dadaa -kurssille osallistui 21 opiskelijaa, joista 16 oli toimittajaopiskelijoita ja 5 tietojenkäsittelyn opiskelijoita. Opiskelijoista kaksi keskeytti kurssin, joten keskeytysprosentti oli 9,5. Molemmat opiskelijat olivat aikuispuolen toimittajaopiskelijoita. Pidän kurssin keskeyttämisprosenttia kohtuullisena ottaen huomioon, että kurssi ei ollut opiskelijoille pakollinen ja se järjestettiin ensimmäistä kertaa.

Kurssin loputtua pyysin opiskelijoilta palautetta kurssista. Kerroin opiskelijoille, että palautteella on suuri merkitys kurssin kehittämisen kannalta ja kaikki heidän jakamansa näkemykset ovat arvokkaita. Sain palautekyselyyn kiitettävästi vastauksia. Tässä luvussa käyn aluksi läpi palautekyselyn tuloksia. Sen jälkeen arvioin kurssin onnistumista palautekyselyn tuloksiin ja omiin havaintoihini perustuen, sekä tarkastelen lyhyesti kurssille asetettujen tavoitteiden toteutumista. Lopuksi esitän joitakin keskeisiä huomioita, jotka tulisi ottaa huomioon datajournalismin kurssia järjestettäessä.

4.1 Palautekyselyiden tulokset

Lähetin kurssin päättäneille opiskelijoille 15.3.2013 palautekyselyn, jonka vastausten valossa arvioin kurssin onnistumista opiskelijoiden näkökulmasta. Tein Google Forms -työkalulla sekä journalismin opiskelijoille että tietojenkäsittelyn opiskelijoille omat kyselynsä, sillä opiskelijoiden toimenkuvat ja tehtävät kurssilla olivat erilaisia ja halusin selvittää erilaisia asioita kumpienkin osalta.

Suunnittelin kyselyt niin, että ne palvelevat kurssin jatkokehitystä. Vastauksista ei voi tehdä yleisiä päätelmiä opiskelijoiden datajournalismikoulutustarpeista. Tulokset ovat vahvasti sidoksissa toteutettuun kurssiin, joka ensimmäisellä toteutuskerrallaan on useista syistä johtuen ollut ”raakile”.

4.1.1 Toimittajaopiskelijat

Toimittajaopiskelijoille osoitettuun kyselyyn vastasi 15.3. – 28.3.2013 välisenä aikana 13 journalismin opiskelijaa, eli kaikki kurssille ja ryhmittöihin aktiivisesti osallistuneet opiskelijat yhtä lukuun ottamatta.

Kysymykset koskivat kurssin järjestämiseen liittyviä yleisiä asioita, luentoja ja workshopia, Facebookin käyttöä kurssin pääasiallisena kommunikaatiovälineenä, ryhmätyöskentelyn sujumista sekä kurssilaisten omaa työskentelyä. Kysymyslomake on raportin liitteenä (Liite 2).

Halusin selvittää, mitä kautta opiskelijat olivat ensimmäisen kerran kuulleet datajournalismin kurssista, jotta tehokkaimmat viestintäkanavat paljastuisivat. Kyselyn tulosten mukaan toimittajaopiskelijoista kaksi kolmannesta oli kuullut kurssista koulutusohjelmajohdon tiedotuskirjeestä, kaksi opiskelijaa opettajalta, yksi Facebookista, yksi Twitteristä ja yksi oli nähnyt Dataa, ei dadaa -julisteen luokan seinällä.

Opiskelijat arvioivat luentojen ulkopuoliseen työskentelyyn käyttämänsä tuntimäärää. Vähimmillään työtunteja oli arvioiden mukaan kertynyt 10 tuntia ja enimmillään 70 tuntia, mediaanin ollessa 40 tuntia. Ilmoitettu työmäärä vaihteli siis suuresti. Ne opiskelijat, joiden juttuideat oli valittu toteutettavaksi, olivat käyttäneet projektiin selkeästi eniten aikaa.

Kaikki kyselyyn vastanneista yhtä opiskelijaa lukuun ottamatta ilmoittivat, että opetusta oli kurssilla liian vähän. Kysyttäessä sitä, millaista sisältöä opiskelijat olisivat kaivanneet lisää, useimmin mainittiin, että opiskelijat kaipasivat enemmän opetusta datan käsitteystä (mainittu kuusi kertaa), visualisoinnista (mainittu neljä kertaa) ja enemmän case-esimerkkien läpikäyntiä (kolme mainintaa). Kaksi opiskelijaa mainitsi, että kaikesta olisi voinut olla enemmän opetusta.

Lisäksi yksittäiset opiskelijat mainitsivat seuraavia tarpeita:

- enemmän yhteisiä harjoituksia käytettävistä ohjelmista
- kirjallisia ohjeita eri ohjelmien käyttöön muistin tueksi

- tekstin ja visualisoinnin välisen suhteen käsittelyä
- ennakkotieto- tai tehtäväpakettia, joka toisi opiskelijat suurin piirtein samalle tasolle
- koko datajournalistisen prosessin harjoittelua ennen varsinaisen projektin aloittamista
- vaihtoehtoisia tehtäviä niille, jotka osaavat jo tunnilla käsiteltävät asiat
- tarkempaa luentokohtaista opetussisältöä

Kurssilla annetut tehtävät koettiin pääsääntöisesti tarpeellisiksi. Hyödyllisimmiksi mainittiin useimmin Codecademy-palvelun html-harjoitus sekä omien juttuideoiden kehittäminen. Osa opiskelijoista ei motivoitunut ideoiden kehittelyyn, koska ei ollut varmaa, valittaisiinko oma aihe tai mihin julkaisuun ideaa pitäisi ylipäättään kehittää. Lähes puolet vastaajista toi esille, että tehtävien tekoon olisi kaivattu enemmän aikaa. Noin neljännes vastaajista myös mainitsi, että tehtävänannot olivat sekavia.

Workshop-päivän onnistumisesta kysyttäessä noin puolet vastasi päivän sujuneen hyvin. Viisi vastaajista kertoi, että päivä oli ollut sekava tai että kokonaisuus oli tuntunut hajanaiselta. Yksittäiset vastaajat mainitsivat, että päivä olisi kaivannut tiukempaa konseptia ja vähemmän odottelua. Ryhmätyöt olisi pitänyt käynnistää heti. Yksi mainitsi, että tilastotieteen luento ei sopinut päivään ja toinen vastaaja kertoi, että ryhmänvetäjien peruutukset ja myöhästelyt latistivat tunnelmaa.

Kysyttäessä Facebookista kurssin kommunikaatioalustana kymmenen opiskelijaa piti Facebookin käyttöä hyvänä ja onnistuneena. Vain yksi opiskelija olisi halunnut kurssin alustaksi Moodlen, sillä hän koki Facebookissa käytävän keskustelun liian vaikeaksi seurata.

Opiskelijat – myös Facebook-myönteiset – esittivät kuitenkin useita hyviä huomioita Facebookin hankaluuksista. Ongelmalliseksi koettiin, että jotkin päivitykset tai tehtävänannot voivat jäädä näkemättä, jos niistä ei saa ilmoituksia tai ne hukkuvat muiden viestien sekaan. Linkkien jakaminen koettiin helpoksi, mutta toisaalta niiden suuri määrä tuntui joistakin vastaajista rasittavalta. Kaikki opiskelijat kertoivat kuitenkin seuraneensa Dataa, ei dadaa -ryhmässä käytyä keskustelua. Yksi opiskelija huomautti, että tärkeimmät infot olisi aina syytä lähettää sähköpostitse. Useat opiskelijat mainitsivat, että Facebook soveltui hyvin ryhmätöiden organisoimiseen.

Opiskelijoilta kysyttiin myös, tuntuiko itsenäiselle työskentelylle varattu aika riittävältä. Jos työskentelyn lasketaan käynnistyneen workshopista 24.1. ja päättyneen 13.3. oli opiskelijoilla lähes seitsemän viikkoa aikaa työskennellä ryhmätyön parissa. Kymmenen opiskelijaa vastasi, että aikaa oli riittävästi. Kolme opiskelijaa vastasi, ettei aikaa ollut riittävästi.

Yhteistyöstä tietojenkäsittelyn opiskelijoiden kanssa journalismin opiskelijoilla oli keskenään melko yhtenevät näkemykset: yhteistyö toimi luennoilla ja workshopissa hyvin, mutta yhteisten tapaamisten ulkopuolella yhteistyötä ei syntynyt, tietojenkäsittelyn opiskelijoihin oli vaikea saada yhteyttä, eivätkä he noudattaneet sovittuja aikatauluja. Eräs opiskelija mainitsi, etteivät tietojenkäsittelyn opiskelijat ottaneet kantaa visualisointisuunnitelman toteuttamiskelpoisuuteen. Toinen kertoi, ettei vähäisen yhteydenpidon takia tiennyt, olisivatko toimittajaopiskelijat jotenkin voineet auttaa tietojenkäsittelyn opiskelijoita.

Ryhmänvetäjien osallistuminen ryhmien töihin kirvoitti vastaajilta paljon kommentteja. Noin puolet vastaajista kertoi vetäjien osallistuneen työskentelyyn sopivasti. Viisi opiskelijaa kertoi ryhmänvetäjän osallistumisen olleen liian vähäistä ja yksi opiskelija sanoi osallistumisen olleen liiallista.

Ryhmänvetäjiltä kaivattiin pääasiassa jämäkämpää johtamista, enemmän paneutumista ryhmän tilanteeseen sekä parempaa tiedottamista. Ryhmien eri ohjaajat osallistuivat vaihtelevasti ryhmien työskentelyyn. Yksi otti jutunteossa hyvinkin aktiivisen roolin, toisessa ryhmässä ryhmänohjaajan työkiireet hankaloittivat yhteydenpitoa. Kolmannessa ryhmässä ohjaaja toimi enimmäkseen linkkinä toimituksen ja ryhmän välillä, sillä ryhmä oli varsin itseohjautuva.

Toimittajaopiskelijoiden keskinäisen ryhmätyön kuvailtiin sujuneen vaihtelevasti. Hankaluuksia opiskelijoille tuottivat aikataulujen yhteensovittaminen, liian suuri ryhmäko-ko, henkilökemioiden kohtaamattomuus ja työnjaon organisointi.

Lopuksi toimittajaopiskelijat kertoivat, millaisia oppimistavoitteita he olivat itselleen kurssilla asettaneet. Tämän jälkeen he arvioivat, missä määrin tavoitteet toteutuivat.

Vastaajista seitsemän ilmoitti saavuttaneensa tavoitteensa kokonaan ja kuusi ilmoitti saavuttaneensa ne osittain. Tavoitteensa täysin saavuttaneet olivat asettaneet itselleen yleisluontoisempia tavoitteita kuin tavoitteensa vain osittain saavuttaneet. Ne, jotka halusivat tutustua datajournalismiin ja ymmärtää, mitä sen keinoin voi tehdä, kokivat saavuttaneensa tavoitteen. Ne vastaajista, jotka olivat asettaneet tarkempia, erityisesti visualisointiin ja työkaluihin painottuvia tavoitteita, kokivat tavoitteidensa toteutuneen vain osin.

Jatkokysymyksenä niiltä, joiden tavoitteet olivat toteutuneet vain osin, kysyttiin millaista toimintaa tai tukea tavoitteisiin pääsemiseksi olisi tarvittu. Vastaajat kertoivat, että olisi tarvittu enemmän yhteisiä harjoituksia, työkalujen opettelua, enemmän luentoja ja opetusta, datan käsittelyn harjoittelua ja enemmän aikaa.

4.1.2 Tietojenkäsittelyn opiskelijat

Tietojenkäsittelyn opiskelijoille tein lyhyemmän, hieman eri asioihin keskittyvän kyselyn, johon vastasi neljä viidestä mukana olleesta opiskelijasta.

Tietojenkäsittelyn opiskelijoiden rooli kurssilla oli yhtä keskeinen kuin toimittajaopiskelijoidenkin, mutta erilainen. Tietojenkäsittelyn opiskelijoiden ohjeistaminen oli kuitenkin toimittajaopiskelijoita vaikeampaa, sillä itselläni ei ollut projektin alussa minkäänlaista käytännön ymmärrystä datajournalistisen työskentelyn teknisestä puolesta. Huono ohjeistus siitä, mitä kunkin pitäisi ryhmissä tehdä, varmasti hämmensi tietojenkäsittelyn opiskelijoita ja hankaloitti yhteistyön tekemistä.

Tietojenkäsittelyn opiskelijat kertoivat käyttäneensä projektiin hyvin vaihtelevan määrän työtunteja. Vähimmillään töitä oli tehty arviolta 15 tuntia, enimmillään 60. On kuitenkin huomioitava, että tietojenkäsittelyn opiskelijoiden työskentely jatkui vielä kyselyyn vastaamisen jälkeenkin, joten lopullinen työtuntien määrä on suurempi. Vain osa

opiskelijoista sai projektin omalle vastuulleen, jolloin osa jäi varsinaisesta työskentelystä syrjään.

Toimittajaopiskelijat hyödynsivät tietojenkäsittelyn opiskelijoiden osaamista vaihtelevasti. Vastauksissa korostuu se, että tietojenkäsittelyn opiskelijoiden osaamistaso on hyvin erilainen ja että ne, joilla oli eniten osaamista, kokivat päässeensä hyödyntämään taitojaan parhaiten.

Kun kysyttiin sitä, olivatko tietojenkäsittelyn opiskelijat pystyneet vastaamaan toimittajaopiskelijoiden toiveisiin, vain yksi sanoi pystyneensä siihen täysin. Loput vastaajista kertoivat, että heidän olisi täytynyt osata paremmin JavaScript-ohjelmointikieltä sekä tuntea datajournalistisissa toteutuksissa käytettyjä JavaScript-kirjastoja paremmin.

Toimittajaopiskelijoiden ja tietojenkäsittelyn opiskelijoiden välisen yhteistyön toimimisesta kysyttäessä kävi ilmi, ettei yhteistyötä juuri ollut. Tietojenkäsittelyn opiskelijat olisivat kaivanneet lukujärjestyksestä osoitettuja yhteisiä kokoontumisaikoja, sillä aikataulujen itsenäinen sopiminen koettiin hankalaksi.

Työn organisoinnin keskeiseksi ongelmaksi kurssilaiset nostivat aikataulukysymykset: suurin työ määrä painottui liikaa kurssin loppupuolelle. Kaikki sanoivat, että visuaalisoinnin suunnittelu ja rakentaminen olisi pitänyt aloittaa heti kurssin alussa. Myös datan saaminen aikaisemmin käyttöön olisi ollut tarpeen.

Tietojenkäsittelyn opiskelijat esittivät kokemuksiinsa perustuen neuvoja siitä, millaista osaamista mahdollisesti myöhemmin vastaavalle kurssille osallistuvalla tietojenkäsittelyn opiskelijalta tulisi edellyttää. Vastauksissa nousi esiin, että tulevaisuudessa kurssille pitäisi saada opiskelijoita, joilla on ohjelmointitaitausta ja tietotaitoa taulukkolaskennasta, kiinnostusta datan visualisointia kohtaan, tuntemusta jQuery-kyselykielestä ja JavaScript-taitoja.

Yksi vastaajista toi esille, että lähtötason ei tarvitsisi olla kovin korkea, jos kurssin aikana voitaisiin tarjota tietojenkäsittelyn opiskelijoille suunnattua opetusta, mutta jos kurssi

tietää heille enimmäkseen itseopiskelua, pitäisi tietojenkäsittelyn opiskelijoiden olla ”osaajia” jo kurssin alussa.

4.2 Kurssin arviointi ja tavoitteiden toteutuminen

Dataa, ei dadaa -kurssi järjestettiin ensimmäistä kertaa, joten konseptissa riittää kehitettävää. Kurssin suurin ansio lienee siinä, että se ylipäättään pidettiin. Käyn seuraavaksi läpi keskeisimpiä kehitystarpeita, mutta myös niitä asioita, joissa kurssi onnistui.

4.2.1 Arviointi

Suunnittelu

Olin vastuussa koko kurssin suunnittelusta ja hoidin tehtäväni pääasiassa yksin. Joidenkin luentojen sisältöä suunnittelin yhdessä Teemo Tebestin sekä tietojenkäsittelyn opiskelijoiden kanssa. Jo suunnitteluvaiheessa oli selvää, että luentoja on vähänlaisesti, mutta aikani ei yksinkertaisesti riittänyt useampien opetuskertojen suunnitteluun. Työkii-reeni loppuivat vasta vuodenvaihteessa, jolloin kurssin alkuun oli enää kaksi viikkoa aikaa. Ehdin aloittaa esimerkiksi luennoilla käytettyjen Powerpoint-esitysten kokoamisen vasta tammikuun alussa.

Taustamateriaaliin tutustuminen, hyvien esimerkki-casejen valitseminen, sekä luentorunkojen ja -esitysten tuottaminen vei paljon enemmän aikaa kuin olin osannut kuvitella. Lisäksi yhteydenpito kaikkiin sidosryhmiin ja sähköpostiliikenteen hallinta veivät paljon aikaa.

Kurssin suunnittelu- ja markkinointivaiheessa olisi ollut tärkeää olla aktiivisemmin yhteydessä sekä journalismin että tietojenkäsittelyn koulutusohjelmien johtajiin. Kurssin aikana kävi ilmi, että tietojenkäsittelyn opiskelijoille ei järjestetä lainkaan esimerkiksi JavaScript-koulutusta. JavaScript on yksi keskeisimmistä datajournalististen toteutusten rakennuspalikoista, jolla luodaan interaktiota visualisointeihin. Jos itselläni olisi ollut realistisempi käsitys tietojenkäsittelyn opiskelijoiden taidoista, ryhmien datavisualisointien vaatimustason olisi voinut asettaa taitojen mukaan.

Eräs tärkeä sidosryhmä jäi kokonaan huomioimatta kurssin suunnittelu- ja toteutusvaiheessa: koulumme opettajat. Vasta kurssin käynnistyttyä ymmärsin, kuinka tarpeellista olisi ollut selvittää, millaista opetusta työvälinohjelmistojen, verkkojulkaisemisen, tilastotieteen perusteiden ja kuvitusgraafikan sekä sisällöntuotanto muuttuvassa mediassa - kursseilla käytännössä nykyisin annetaan. Niin olisi voinut välttää päällekkäisyyksiä ja painottaa alueita, joita muilla kursseilla ei ole käsitelty.

Itselläni ei ole minkäänlaista aiempaa pedagogista osaamista, joten olisin varmasti hyötynyt muiden opettajien kokemukseräisestä tiedosta. Opettajat olisivat voineet esimerkiksi arvioida sitä, kuinka paljon ohjelmaa ja harjoituksia yhteen luentoan kannattaa sisällyttää. Törmäsin joka luennolla siihen, ettemme ehtineet käydä kaikkea suunnittelemani ohjelmaa läpi. Olin kokemuksen puutteesta johtuen aliarvioinut tarvittavan ajan määrän.

Opiskelijamäärä

Koko kurssin opiskelijamäärä, 21, tuntui liian suurelta. Suuri ryhmäkoko aiheutti hankaluuksia tunnilla, jolla oli tarkoitus harjoitella taulukkolaskentaa ja muita datajournalistien käyttämiä ohjelmia. Eteneminen oli hidasta, vaikka viisi mukana ollutta tietojenkäsittelyn opiskelijaa kävi kädestä pitäen auttamassa opiskelijoita. Opetustahtini oli muutenkin liian nopea, enkä aina kyennyt antamaan ohjeita riittävän selkeästi. Tilannetta olisi voinut tasoittaa tehtävillä, jotka olisivat ohjanneet tutustumaan käytettäviin ohjelmiin itsenäisesti ennen luentoja.

Valmistelut

Ennen kurssia tarkoitukseni oli tehdä opiskelijoille ennakkokysely, jossa olisi kartoitettu heidän kiinnostuksiaan ja aiempaa osaamistaan. Kysely jäi ajan puutteessa tekemättä, mutta se olisi ehdottomasti kannattanut tehdä. Niin luentojen sisältöä ja kurssin tavoitetasoa olisi voinut säätää tarpeiden mukaiseksi. Datan käsittelyn ja analysoinnin opetus jäi liian vähäiseksi ja luento-ohjelma painottui liikaa datajournalismin tekniseen puoleen. Ohjelman oli tarkoitus edistää toimittajien ja koodareiden välistä yhteistyötä,

mutta sisältö jäi pintaraapaisuksi eikä kaikkea teknistä puhetta ollut sidottu riittävän selkeästi käytännön esimerkkeihin, jolloin opetetut asiat saattoivat jäädä irrallisiksi.

Kurssille valmistautuakseen toimittajaopiskelijoiden piti keksiä juttuideoita, seurata Facebook-ryhmässä käytävää keskustelua ja osallistua siihen jakamalla linkkejä löytämistään datajournalistisista toteutuksista. Juttuideoita opiskelijat keksivät kütettävästi ja niiden joukosta valittiin varsinaiset ryhmätöiden aiheet. Vaikka kaikki opiskelijat sanoivat seuranneensa keskusteluketjua, johon linkitin aiemmin tehtyjä datajournalistisia juttuja ja kommentoin niitä, melko harvat opiskelijat jakoivat itse linkkejä tai osallistuivat keskusteluun. Voi olla, että opiskelijat eivät tienneet, mistä löytää datajournalistisia juttuja. Siksi olisi tarvittu jonkinlainen lista medioista ja muista organisaatioista, jotka tuottavat datajournalismia. Luotin opiskelijoiden oma-aloitteisuuteen liikaa.

Lähtötasovaatimukset

Datajournalismin kurssille ei asetettu lähtötasovaatimuksia alun perin kahdesta syystä: en ollut varma kurssin suosioista, joten en halunnut rajata tai pelotella lähtövaatimuksilla datajournalismista kiinnostuneita opiskelijoita pois. En myöskään olisi osannut asettaa lähtötasovaatimuksia, sillä en itse vielä tuntenut datajournalistista prosessia kovin hyvin. Ajattelin, että kaikesta kokemuksesta voi olla hyötyä ja datatiimeissä opiskelijat voisivat tukea ja neuvoa toisiaan. Opiskelijat pärjäsivät kurssilla hyvin, eikä kukaan keskeyttänyt kurssia siksi, että kurssi olisi ollut liian haastava. Silti voisi olla paikallaan asettaa ainakin suosituksia suoritetuista kursseista.

Datajournalistien täytyy ymmärtää, miten dataa analysoidaan. Juuri analysointiprosessissa datasta nousevat esille ne huomiot ja tarinat, joita datajournalismin keinoin kannattaa kertoa. Siksi olisi perusteltua vaatia, että opiskelijat ovat käyneet tilastotieteen perusteiden kurssin. Tilastollisen analyysin taidot tulevat sitä tärkeämmäksi, mitä isommasta aineistosta on kyse.

Tietojenkäsittelyn opiskelijoiden lähtövaatimukset riippuvat siitä, mitä heiltä kurssin aikana odotetaan. Mikäli jutun visualisointi jätetään täysin heidän vastuulleen, on vaatimustaso melko korkealla. Tietojenkäsittelyn koulutusohjelma ei kuitenkaan tarjoa riit-

tävästi sellaista opetusta, joka antaisi edellytyksiä interaktiivisten datavisualisointien toteuttamiseen. Jos datatiimien halutaan tuottavan yksilöllisiä ja vaikuttavia datavisualisointeja, tietojenkäsittelyn opiskelijoiden joukosta pitäisi löytää ne henkilöt, jotka ovat oma-aloitteisesti kehittäneet ohjelmointitaitojaan, kykenevät kurssin aikana omaksumaan nopeasti uusia tekniikoita ja ovat muutenkin kiinnostuneita datan visualisoinnista.

Vaikka kaikki tietojenkäsittelyn opiskelijat eivät olleet perillä datan visualisoinnista, heidän teknisestä osaamisestaan oli silti hyötyä, enkä usko, että kurssia olisi voitu viedä loppuun ilman heidän apuaan. Jatkossa tiukkoja vaatimuksia ei ehkä kannata esittää, mutta suuntaviivoja haluttavasta osaamisesta pitäisi pystyä määrittelemään tarkemmin. JavaScript-osaamisesta, tietokantojen toiminnan ymmärtämisestä ja erilaisten kyselykielien tuntemuksesta olisi hyötyä.

Markkinointi

Kurssin markkinointi tavoitti toimittajaopiskelijat melko hyvin ja riittävä osallistujamäärä saatiin kasaan, mutta tietojenkäsittelyn opiskelijoille tiedottamiseen olisi pitänyt panostaa enemmän. Kurssille osallistuneet opiskelijat olivat kaikki yhtä lukuun ottamatta opiskelijajärjestönsä hallituksen jäseniä, jotka puheenjohtaja oli henkilökohtaisesti houkutellut mukaan. Koulussamme on varmasti paljon opiskelijoita, joita datajournalismin kurssi olisi voinut kiinnostaa, mutta uskon ettei suurin osa tietojenkäsittelyn opiskelijoista ollut tietoisia kurssista. Markkinoinnin parempi järjestäminen olisi vaatinut osaltani tiiviimpää yhteydenpitoa tietojenkäsittelyn koulutusohjelmajohtoon.

Kurssin rakenne ja aikataulu

Kurssin rakenne toimi paperilla, muttei käytännössä. Yksi syy oli se, että aikataulu oli liian tiukka. Kurssi koostui neljästä luennosta, workshopista ja ryhmätyöskentelyn jaksosta. Rakenteeseen vaikutti se, että alkusyksystä kuvittelin järjestäväni pelkän koulutuspäivän, mutta kun tajusin, että koulutuspäivänä ehtisi vain raapaisemaan datajournalismin pintaa, ohjelma rupesi paisumaan ja koulutuspäivästä tuli kurssi. Halusin pitää luentojen määrän vähäisenä, koska kurssi tuli ”lukujärjestyksen ulkopuolelta”, jolloin

sopivien ajankohtien löytäminen on haastavaa. Elin pitkään siinä käsityksessä, että kouluspäivästä tai kurssista voisi antaa vain yhden opintopisteen, joten en siksikään halunnut kasvattaa luentojen määrää.

Luentoja olisi silti pitänyt olla useampia ja niiden välissä olisi pitänyt olla enemmän aikaa, jotta tehtävien tekemiselle, oman jutun taustatöille ja alustavalle tiedonhankinnalle olisi jäänyt enemmän aikaa. Luennot ja workshop pidettiin kahden viikon sisällä, mikä oli täysin riittämätön aika kaikelle tälle. Parempi tahti olisi voinut olla yksi luento viikossa koko kurssin ajan.

Luentojen sisältö

Suunnittelin ja kokosin luentojen sisällön pitkälti sen mukaan, mitä itse haluaisin datajournalismista oppia. Luentojen aiheet noudattelivat datajournalistisen prosessin eri vaiheita jutun ideoimisesta datan visualisointiin. Kuten opiskelijapalautteessa todettiin, luentojen sisällössä olisi pitänyt kiinnittää enemmän huomiota datan käsittelyyn ja analysointiin. Tekniset asiat olisi voinut tiivistää yhteen luentoon ja käyttää viimeisen luentokerran datan visualisoinnin käsittelyyn. Näin workshopissa olisi voitu keskittyä alusta alkaen ryhmien omiin juttuihin.

Teemo Tebestin pitämä avausluento oli opiskelijoiden mielestä onnistunut ja he suosittelivat käyttämään Tebestiä vierailijana tulevillakin kursseilla. Olimme suunnitelleet juttuesimerkeistä ja demo-osuudesta koostuneen setin hyvissä ajoin ja käyneet kokonaisuuden läpi ennen luentoa. Uuden Suomen toimittajan pitämää taulukkolaskenta-aiheista luentoa emme ehtineet käymään yhdessä läpi ennen luentoa. Kokonaisuus ei vastannut odotuksiani, mikä johtui vähäisistä valmisteluista.

Tietojenkäsittelyn opiskelijoiden kanssa yhteistyössä suunniteltu luento, jolla tietojenkäsittelyn opiskelijat selittivät yhteisvoimin teknisiä termejä, koettiin toimittajaopiskelijoiden keskuudessa onnistuneeksi. Myös tietojenkäsittelyn opiskelijat kertoivat, että heistä oli hyödyllistä miettiä, miten selittää teknisiä asioita muille, sillä he kokivat itsekin oppivansa prosessin seurauksena.

Tehtävät ja materiaalit

Kurssilla annetut tehtävät liittyivät opiskelijoiden omien juttuideoiden valmisteluun sekä luennoilla käsiteltäviin asioihin. Olin suunnitellut jokaista luentoa varten ennakko-tehtäviä ja kotitehtäviä, kuten alkuperäisestä kurssisuunnitelmasta (Liite 1) näkyy. Suunnitteluvaiheessa luentoaikataulu ei ollut vielä aivan selvillä. Kun kaikkien lukujärjestyksiin sopivat ajankohdat lopulta selvisivät, ymmärsin, ettei tehtävien tekemiseen olisi riittävästi aikaa ja karsin joitakin luennoille valmistavia tehtäviä, erityisesti tutoriaaleja. Laitoin omien juttujen taustatyöt etusijalle. Linkitin Facebook-ryhmään kuitenkin erilaisia hyödyllisiä tutoriaaleja siltä varalta, että joku ehtisi niitä tekemään.

Nekin tehtävät, jotka kurssin aikana annoin, tulivat opiskelijoiden tietoon liian myöhään eikä tehtävien tekemiselle jäänyt riittävästi aikaa. Jälkikäteen ajateltuna kurssia varten olisi voinut antaa enemmän ennakkotehtäviä. Opiskelijoiden olisi ehdottomasti pitänyt valmistautua luennoille tekemällä esimerkiksi taulukkolaskentaan ja muiden ohjelmien käyttöön opastavia tutoriaaleja. Näin itse luennot olisivat sujuneet jouhevammin.

Ilmaisen Codecademy-palvelun käyttö html-kieleen tutustuessa osoittautui hyväksi ideaksi ja vastaavia harjoituksia opiskelijat kaipasivat lisää. Halusin testata kaikki harjoitukset ensin itse, jotta osaisin arvioida niiden käytettävyyttä ja hyödyllisyyttä. Testaaminen vei kuitenkin niin paljon aikaa, etten ehtinyt käydä riittävästi erilaisia vaihtoehtoja läpi ennen kurssia.

Oppimateriaalia kurssia varten valmistelin melko vähän. Kehotin opiskelijoita tutustumaan Data Journalism Handbookiin, mutta koska kirjan lukeminen ei ollut pakollista, sen anti jäi hyödyntämättä.

Julkaisin luennoilla käyttämäni presentaatiot kurssin Facebook-ryhmässä. Presentaatiot sisältävät paljon linkkejä case-esimerkkeihin, tutoriaaleihin sekä muihin hyödyllisiin lähteisiin. Tein lisäksi joitakin ohjeita Google Spreadsheetsin käyttöä varten ja julkaisin nekin Facebookissa.

Workshop

Datajournalismityöpaja jäi kurssilla tyngäksi. Päivän ohjelma oli kieltämättä hieman sekava. Visualisointia koskeva luento ja ylimääräinen datan analysoinnin luento olisi pitänyt järjestää ennen workshopia. Workshop olisi toiminut paremmin, jos ryhmätyöskentely olisi käynnistynyt heti päivän aluksi. Työskentely ei voinut kuitenkaan alkaa ennen kuin ryhmänvetäjät olivat paikalla ja kertoivat, mitkä aiheet olivat valinneet tehtäväksi.

Kuten opiskelijoidenkin palautteesta kävi ilmi, kaikki toivoivat, että ryhmätöiden aiheet olisi valittu aiemmin. Jos datatiimit olisi muodostettu ja tiimien aiheet valittu ensimmäisellä luennolla, tiedonhankinnan ja visualisoinnin suunnittelun olisi voinut käynnistää heti.

Workshopista ei lopulta tullut hackathon-tyyppistä tapahtumaa toisin kuin olin aluksi visioinut. Hackathoneissa toimittajat, koodarit ja graafikot tekevät yhdessä annetusta datasetistä demoluontoisia visualisointeja. Jotta hackathon-ajatus olisi toteutunut, ryhmien datasettien olisi pitänyt olla valmiina käytettäväksi ja toisaalta tietojenkäsittelyn opiskelijoiden olisi pitänyt pystyä kokeilemaan visualisointia erilaisten JavaScript-kirjastojen avulla. Demovisualisointeja olisi toki voinut tehdä ilmaisohjelmilla, jotka eivät vaadi koodaustaitoja, mutta silloin ohjelmien olisi pitänyt olla käyttäjille jo varsin tuttuja.

Ryhmätyöskentelyn jakso

Ryhmätyöskentelyn jaksossa oli runsaasti ongelmia, mikä johti siihen, etteivät ryhmät pysyneet alkuperäisissä aikatauluissa.

Kuten palautteesta käy ilmi, datatiimit koettiin liian isoiksi. Viiden tai kuuden hengen ryhmien sijaan tiimit olisivat voineet olla kolme- tai neljähenkisiä. Isoissa ryhmissä työ määrä jakautui epätasaisesti eikä kaikille riittänyt mielekästä tekemistä. Ryhmien työnjakoa olisi pitänyt ohjata alkuvaiheessa enemmän ja huolehtia siitä, että jokaisella ryhmän jäsenellä on oma toimenkuva ja vastuualue selvillä.

Eri vuosikursseilla, joko päivä- tai iltakoulutuksen puolella ja eri koulutusohjelmissa opiskelevien henkilöiden aikataulujen yhdistäminen oli opiskelijoille hankalaa. En ollut etukäteen määrännyt ryhmille tiettyjä tapaamisaikoja, koska ajattelin joustomahdollisuuksien helpottavan aikataulujen yhteensovittamista. Palautteesta päätellen opiskelijat olisivat kuitenkin kaivanneet ennalta määrättyjä tapaamisaikoja ja -paikkoja.

Jos ryhmillä olisi ollut kiinteät, viikoittaiset tapaamisajat, olisin voinut itsekin osallistua ryhmien tapaamisiin. Pyrin seuraamaan tiimien työskentelyä juttuprojekteja varten perustettujen Facebook-ryhmien välityksellä, mutta käytännössä kokonaiskuvaa oli vaikea muodostaa.

Jotta todellista yhteistyötä olisi syntynyt, datatiimit olisi pitänyt muodostaa heti kurssin aluksi. Jos juttuaiheet olisi valittu heti, journalismin ja tietojenkäsittelyn opiskelijat olisivat yhdessä voineet suunnitella visualisointia ja tietojenkäsittelyn opiskelijat olisivat voineet aloittaa juttupohjien valmistelun hyvissä ajoin.

4.2.2 Tavoitteiden saavuttaminen

Vaikka lähes kaiken olisi voinut tehdä kurssilla paremmin, pidän kurssia silti hyvänä saavutuksena. Kurssia voi arvioida sille alun perin asetettujen tavoitteiden valossa. Tavoitteet olivat:

1. Tarjota käytännönläheinen ensikosketus datajournalismiin. Kurssin päätyttyä opiskelijat ymmärtävät, mitä datajournalismi on ja mitä sen keinoin voi tehdä.
2. Auttaa opiskelijoita tuottamaan ensimmäiset datajournalistiset juttunsa.
3. Saada opiskelijat harjoittelemaan yhteistyötä erilaisesta ammatillisesta taustasta tulevien ihmisten kanssa, jolloin opiskelijoista tulee ”datatiimiläisiä”.

Produkti saavutti kaksi ensimmäistä tavoitettaan. Kurssi tarjosi mahdollisuuden tutustua datajournalismiin, ei pelkästään teorian, vaan myös käytännön kautta. Opiskelijoille muodostui parempi käsitys datajournalistisesta työprosessista, koska he kävivät sen itse

läpi. Kurssilaiset onnistuivat myös kaikista kurssin puutteista huolimatta toteuttamaan ryhmissä ensimmäiset datajournalistiset juttunsa.

Kolmas tavoite, yhteistyön harjoittelu, ei kurssilla toteutunut. Tulevilla kursseilla ryhmätyöskentelyn ohjaamiseen ja aikatauluttamiseen tulee siis kiinnittää paljon enemmän huomiota.

4.3 Keep it simple - neuvoja datajournalismin kouluttajille

Seuraavaksi esitän jälkiviisaita neuvoja datajournalismin kouluttajille, erityisesti itselleni.

1. Luetuta kaikilla opiskelijoilla Data Journalism Handbook. Se on luettavissa ilmaiseksi verkossa. Datajournalistien kokoama teos on erinomainen johdanto aiheeseen, ja se sisältää paljon käytännön case-esimerkkejä, joita pääsee tutkimaan alkuperäisissä yhteyksissään.

2. Selvitä etukäteen, mikä opiskelijoita kiinnostaa ja mitä he haluaisivat oppia. Selvitä myös opiskelijoiden aiempi tietotekninen osaaminen, erityisesti kurssille osallistuvien tietojenkäsittelyn opiskelijoilta. Aseta kurssin tavoitetaso opiskelijoiden kiinnostusten ja kykyjen mukaan.

3. Anna opiskelijoiden erikoistua johonkin osa-alueeseen, jotta jokainen pääsee tekemään sitä, mitä tekee parhaiten. Osa voi haluta tukea datan analysoinnissa, toisia kiinnostaa opetella koodaamaan ja kolmannet ovat kiinnostuneita siitä, miten dataa voi visualisoida. Työnjaon erikoistuminen osoittaa, ettei kenenkään tarvitse osata kaikkea.

4. Käytä ohjelmia, jotka ovat kaikkien saatavilla. Ohjelmien tulee toimia sekä Windows että Applen iOS-käyttöjärjestelmillä. Jos aiot käyttää ilmaisohjelmia, jotka täytyy ladata koneelle, aloita koulun IT-osaston suostuttelu ajoissa, sillä tietoturvakysymykset voivat estää aiheet. Helpompaa voi olla käyttää ohjelmia, jotka toimivat internet-selaimien välityksellä.

5. Opiskelijoiden täytyy miettiä sopivia juttuaiheita hyvissä ajoin ennen kurssin alkua ja tehdä taustatyötä selvittääkseen, onko juttuaihe toteuttamiskelpoinen kurssin puitteissa. Tämä tarkoittaa käytännössä datan saatavuuden selvittämistä.

6. Datatiimit kannattaa muodostaa kurssin aluksi ja juttuaiheet täytyy valita kurssin alussa. Tiimien olisi hyvä tehdä aikataulusuunnitelma ja hahmotella sitä, miten haluaisivat juttunsa visualisoida. Suunnitelmat täytyy tehdä tiiviissä yhteistyössä ryhmän koodarijäsenen kanssa, jotta selviää, ovatko suunnitelmat toteutettavissa.

7. Pidä datatiimit pieninä ja varmista, että jokaisella tiimiläisellä on selkeä vastuualue. Idean keksinyt toimittaja voi toimia tiimin johtajana, joka jakaa muiden tehtävät. Jos joku toimittajaopiskelijoista on kiinnostunut teknisestä toteutuksesta ja visualisoinnista, olisi tämä hyvä asettaa koodarijäsenen työpariksi. Tiiviissä yhteistyössä toimittaja ja koodari voivat oppia toisiltaan paljonkin.

8. Jos yhteisillä luennoilla opetellaan datan käsittelyyn tai visualisointiin tarkoitettujen ohjelmien käyttöä, etsi sopivia tutoriaaleja ja velvoita opiskelijat tekemään ne ennen varsinaista luentoa. Käytä yhteisissä harjoituksissa mahdollisimman yksinkertaisia ja ennakolta testattuja datasettejä, mutta anna kotitehtäviä, joissa opiskelijat käyttävät omaa juttuprojektinsa liittyvää dataa.

9. Varmista, että kurssilla on riittävästi aikaa datan hankkimiseen.

10. Ohjaa opiskelijoita valitsemaan riittävän yksinkertaisia aiheita ja rajaamaan ne niin, ettei käsittely vaadi kohtuuttoman suuria data-aineistoja. Opiskelijat tekevät datajournalismia todennäköisesti ensimmäistä kertaa elämässään. On tärkeämpää antaa opiskelijoille onnistumisen kokemuksia kuin pyrkiä tekemään alusta alkaen häikäisevää datajournalismia. Keep it simple.

5 Mitä jäi käteen, eli ammatillinen kehittyminen

Lopuksi on palattava alkuun. Asetin itselleni opinnäytetyöprosessin ajaksi tavoitteita, joiden toteutumista voin vihdoinkin arvioida. Dataa, ei dadaa -kurssin suunnittelu on toiminut varsin kokonaisvaltaisena ensikosketuksena datajournalismin maailmaan. Olen tausta-aineiston ja toteutettujen juttujen kautta uppoutunut datajournalismin mahdollisuuksiin.

Käsitykseni datajournalismista on muuttunut paljon. Vielä vuosi sitten kuvittelin, että datajournalismi on teknisesti haastavaa numeroiden pyörittelyä ja koodin kirjoittamista. Kuvittelin, että datajournalistin todella pitäisi osata tehdä kaikki itse. Kun esikuvina on Jens Finnäsin tai Esa Mäkisen kaltaisia itseoppineita toimittaja-koodareita, ovat tavoitteet aika korkealla. Onneksi datatiimit yleistyvät ja toimittajat voivat keskittyä entistä enemmän journalismiin kun toimituksiin palkataan teknisen toteutuksen hallitsevia koodareita ja graafikoita. Tärkeintä on keskinäinen ymmärrys ja datajournalismin mahdollisuuksien tunnistaminen.

Prosessin aikana olen tutustunut datajournalismin keskeisiin tekijöihin ja innostuneisiin opiskelijoihin. Datajournalismikursseja Suomessa pitäneiden opettajien ja kouluttajien kesken on viritteillä koulutuksen kehittämiseen tähtäävää yhteistyötä, jossa itsekin olen mukana.

Hieman yllättäen olen jo ehtinyt saada töitä osaamiseni johdosta, en tosin datajournalistina, vaan sen opettajana. Otavan Opiston koordinaattori Antti Poikola kuuli Dataa, ei dadaa -kurssista jo sen suunnitteluvaiheessa ja pyysi minut ohjaamaan datajournalismin kurssia kevääksi myös Otavan Opistolle. Autuaan tietämättömänä odottavasta työmäärästä, mutta innoissani, otin työn vastaan.

Koskaan aiemmin elämässäni en ole joutunut opettelemaan uusia taitoja ja omaksumaan asioita yhtä paljon ja yhtä nopeasti kuin nyt. Siitä huolimatta tiedän olevani vasta alussa. Datajournalismi ei ole vain opinnäytetyön aiheeni, se on myös tuleva urani – niin ainakin toivon.

Ironista kyllä, olen ollut niin kiireinen opettaessani datajournalismia, etten ole ehtinyt sitä varsinaisesti tekemään. Vielä on vaikea hahmottaa, kuinka paljon olen prosessin aikana kehittänyt. Siksi haluaisin pian päästä testaamaan taitojani käytännössä. Ensimmäinen oma dataprojekti on jo aluillaan.

Ammatillisesti olen kehittänyt ehkä enemmän ohjaajana tai luennoitsijana kuin toimittajana. Ennen en olisi voinut kuvitellakaan pitäväni jostakin aiheesta tunnin mittaista luentoja, laativani kymmenien sivujen mittaisia diaesityksiä tai ohjaavani opiskelijaryhmien toimintaa. Esiintymisvarmuuteni on kasvanut.

Kurssin aikana olen huomannut useita asioita toiminnassani, joita pitäisi kehittää. Suunnitelmallisuus ja järjestelmällisyys eivät ole vahvimpia puoliani. Olen myös aikaoptimisti, sillä yleensä aliarvioin kaikkiin toimintoihin vaadittavan ajan. Projektisuunnittelun opinnoista ei varmasti olisi ollut haittaa. Olen tottunut työskentelemään itsenäisesti, mutta joskus saatan ahnehtia liikaa vastuuta itselleni. Sen sijaan, että yritän suoriutua kaikesta itse, olisi hyödyllisempää jakaa vastuuta. Parhaat lopputulokset saavutetaan yhteistyöllä – tietenkin.

Lopuksi

Kurssin nimi, Dataa, ei dadaa, kertoo paljolti siitä, mistä koko datajournalismissa on kyse. Jos dadan perustana on järjettömyys, on data sille vastakkainen voima, vaikka se aluksi vaikuttaisikin dadalta. Dataa voi oppia ymmärtämään, sen avulla voi kertoa tarinoita ja paljastaa näkymättömissä olevia lainalaisuuksia. Datajournalismi on keino kääntää data ymmärrettävään muotoon. Siinä, jos missä, piilee journalismin tulevaisuus.

Lähteet

Aitamurto, T., Heikka, T., Kilpinen, P., Posio, M. 2011. Uusi kultakausi. Kuinka sosiaalinen media mullistaa kaiken. WSOY. Helsinki.

Aitamurto, T., Lehtonen, P., Sirkkunen, E. 2011. Trends In Data Journalism. Raportti. Next Media -hanke. Luettavissa: http://virtual.vtt.fi/virtual/nextmedia/Deliverables-2011/D3.2.1.2.B_Hyperlocal_Trends_In%20Data_Journalism.pdf. Luettu: 23.4.2013.

Bounegru, L., Chambers, L., Gray, J. 2011. The Data Journalism Handbook.

Bradshaw, P. 2010. Data journalism training – some reflections. Online Journalism Blog. Luettavissa: <http://onlinejournalismblog.com/2010/12/01/data-journalism-training-some-reflections/>. Luettu: 26.4.2013.

Datajournalismin verkkokurssi 2011. Otavan Opisto. Luettavissa: <http://mediapaja.ning.com/page/datajournalismin-verkkokurssi>. Luettu: 24.4.2013

Datajournalismin verkkokurssi 2012. Datajournalismi.fi. Luettavissa: <http://datajournalismi.posterous.com/pages/datajournalismin-verkkokurssi> Luettu 24.4.2013.

European Journalism Centre 2011. Data-driven journalism: How should a curriculum for data journalism trainings look like? Luettavissa: http://datadrivenjournalism.net/uploads/SurveySummary_no_open-ended_responses.pdf. Luettu 26.4.2013.

Gray, J. 2012. What data can and cannot do. Luettavissa <http://www.guardian.co.uk/news/datablog/2012/may/31/data-journalism-focused-critical>. Luettu 30.3.2013.

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu 2013. Sisällöntuotanto muuttuvassa mediassa. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/courses/kj/jou2kj033.html>. Luettu: 24.4.2013.

Helsingin Sanomat, 2012. HS perustaa datajournalismin ryhmän. Luettavissa: <http://www.hs.fi/kotimaa/HS+perustaa+datajournalismin+ryhm%C3%A4n/a1305567392362>. Luettu: 23.4.2013.

Holovaty, A. 2006. A fundamental way newspaper sites need to change. Luettavissa: <http://www.holovaty.com/writing/fundamental-change/>. Luettu: 30.4.2013.

Howe, J. 2006. The Rise of Crowdsourcing. Luettavissa: <http://www.wired.com/wired/archive/14.06/crowds.html>. Luettu: 25.4.2013.

Kayser-Bril, N., Lorenz, M., McGhee, G. 2011. Media companies must become trusted data hubs. Luettavissa: <http://owni.eu/2011/02/28/media-companies-must-become-trusted-data-hubs-catering-to-the-trust-market/>. Luettu: 23.4.2013.

Kuutti, H. 2011. Julkisuusjournalismi. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä.

Lorenz, M. 2010. Status and Outlook for data-driven journalism. Teoksessa European Journalism Centre (toim.) Data-driven journalism: What is there to learn? A paper on the data-driven journalism roundtable held in Amsterdam on 24 August 2010. Luettavissa: http://mediapusher.eu/datadrivenjournalism/pdf/ddj_paper_final.pdf. Luettu: 24.4.2013.

Lorenz, M. 2011. Training data driven journalism: Mind the gaps. Luettavissa: http://datadrivenjournalism.net/news_and_analysis/training_data_driven_journalism_mind_the_gaps. Luettu: 26.4.2013.

Minkoff, M. 2010. Bringing data journalism into curricula. Luettavissa: <http://michelleminkoff.com/2010/03/24/bringing-data-journalism-into-curricula/>. Luettu: 26.4.2013.

Moore, M. 2011. Data journalism – shorthand for coping with information abundance. Luettavissa: <http://martinjemoore.com/data-journalism-shorthand-for-coping-with-information-abundance/>. Luettu: 26.4.2013.

Open Government Data. 2007. 8 Principles of Open Government Data. Luettavissa: <http://www.opengovdata.org/home/8principles>. Luettu: 23.4.2013.

Open Knowledge Foundation Finland 2013. Why Open Data? Luettavissa: <http://okfn.org/opendata/>. Luettu: 26.4.2013.

Rogers, S. 2009. How to crowdsource MP's expenses. Luettavissa: <http://www.guardian.co.uk/news/datablog/2009/jun/18/mps-expenses-houseofcommons>. Luettu: 30.4.2013.

Rogers, S. 2012. Anyone can do it. Data journalism is the new punk. Luettavissa: <http://www.guardian.co.uk/news/datablog/2012/may/24/data-journalism-punk> Luettu: 23.4.2013.

Rogers, S. 2013. What is data journalism at the Guardian. Katsottavissa <http://www.guardian.co.uk/news/datablog/video/2013/apr/04/what-is-data-journalism-video>. Katsottu: 4.4.2013.

Tampereen yliopisto. Verkkojournalismin kehittäminen (Datajournalismi) 10 op 2012. Viestinnän, median ja teatterin yksikkö. Luettavissa: http://www.uta.fi/cmt/opiskelu/oppiaineet/tiedotusoppi/kurssisivut/TIEDS2JB_verkkojournalismi.html. Luettu: 24.4.2013.

Vehkoo, J. 2011. Painokoneet seis! Kertomuksia uuden journalismin ajasta. Teos. Helsinki.

Visual.ly 2013. What is Data Visualization. Luettavissa: <http://visual.ly/what-is-data-visualization>. Luettu: 25.4.2013.

Yleisradio 2012. Haluatko tulla kanssamme tekemään uudenlaista journalismia? Luetta-
vissa:

http://yle.fi/uutiset/haluatko_tulla_kanssamme_tekemaan_uudenlaista_journalismia/
6383128. Luettu: 23.4.2013.

Liitteet

Liite 1. Dataa, ei dadaa -kurssisuunnitelma.

Liite 2. Palautekysely toimittajaopiskelijoille

Liite 3. Palautekysely tietojenkäsittelyn opiskelijoille

Liite 4. Harva ihmiskaupan uhri saa apua – kaikille se ei edes kelpaa

Liite 5. Näin rajusti Suomi ikääntyy – katso kuntakartta

Liite 6. 50 000 suomalaista kaunistaa tilastoja – hyväksikäyttöä?

Dataa, ei dadaa - Datajournalismin kurssi ja workshop Haaga-Helian opiskelijoille, 1 op
Tammi-helmikuu 2013
Suunnittelija: Heidi Kähkönen, kahkonen.heidi@gmail.com, +358405662813

Alustava suunnitelma

Luennot 4 x 2 h, 14.1.-23.1.

1. Datajournalismia päätyönään tekevä henkilö kertoo esimerkkien kautta työprosessista. Keskustelua ja kysymyksiä datajournalismista.

Valmistelut: Opiskelijat miettivät kysymyksiä etukäteen, keskustelua Facebookissa.

Kotitehtävät: Miettiä 10 itseään askarruttavaa kysymystä, joista voisi tehdä datajournalistisen jutun ja jaotella ne aihealueisiin.

+ Listataan kysymykset Google Docseihin, jotta kaikki pääsevät katsomaan niitä. Selvitellään jo, keitä kiinnostaa samat aiheet, eli ketkä voisivat ryhmäytyä ja tehdä yhteistyötä.

2. Exceliä ja Googlen työkaluja toimittajalle. Vetäjänä toimittaja Teemu Kammonen Uudesta Suomesta. Apuopena Heidi.

Valmistelut: Tee Otavan Opiston Excel-tutoriaali ja Google Refine -tutoriaali.

Kotiläksyt: Palaa 10 kysymykseen. Mieti, miten voit vastata johonkin kysymykseen, eli mitä dataa tarvitset. Mitä tilastoja aiheesta on olemassa? Selvitä, mistä dataa saa. Tee tarvittaessa tietopyyntö. Kerää data Excel-, tai Google Spreadsheets -taulukkoon. Siisti dataa.

HUOM. Oma läppäri mukaan, jos mahdollista. Asennetaan koodausalusta seuraavan luennon valmistelua varten.

+ Luodaan ryhmät workshopia varten, mietitään mahdollista alustaa, valitaan ryhmille vetäjät

3. Koodaamista toimittajille. Opettaja Tikolta. Apuohjaajia Tikolta, mitä useampi sen parempi. Koodauksen sanasto ja periaatteet. Kurkistus käytetyimpiin kieliin.

Valmistelut: Tee Code Academyn ensimmäinen sessio.

Kotiläksyt: Kokeile Rubya, Pythonia tms.

+ Ryhmät tutustuvat kohdemediaan, nettisivujen rakenteeseen, aiempiin dj-toteutuksiin

4. Tietokantoja toimittajille + screen scraping. Opettaja Tikolta. Apuopena Heidi.

Tietokantojen rakenteista, toimintaperiaatteista, kantojen linkittäminen uutissovelluksiin. Haravoidaan dataa.

Valmistelut: ??

Kotiläksyt: Ryhmät valitsevat aiheen ja varmistavat ryhmän vetäjältä, että se on ok

Workshop 24.1. Pasilassa, 6-8 tuntia

Ryhmät kokoontuvat (toimittajat, tikolaiset ja vetäjät) Pasilaan, varmistavat, että juttu on toteuttamiskelpoinen, miettivät toteutustapaa ja visualisointia, jakavat tehtäviä, miettivät näkökulmaa.

HUOM. Omat koneet mukaan.

Työskentelyaika 24.1.-23.2.

Viimeinen kokoontuminen 24.2.

Jutun täytyy olla valmis. Esitellään lyhyesti muille, kerrotaan prosessista ja siitä, mitä on opittu. Palaute kurssista.

+ Jatkuvaa keskustelua, osallistumista Facebook-ryhmässä

Dataa, ei dadaa: palautekysely

Kysymykset 1-3 koskevat yleisiä asioita, 4-8 kurssin luentoja ja workshopia, 9-10 Facebookin käyttöä kurssilla ja 11-15 ryhmätyöskentelyä. Kysymykset 16-17 ovat itsearviointia varten. Kysymyksessä 18 voit avautua mistä vaan kurssiin liittyvästä. Vastaa viimeistään 24.3.2013.

***Required**

1. Mitä kautta ensimmäistä kertaa kuudit datajournalismikurssista? *

- Facebookista
- Koulukaverilta
- Koulutusohjelman tiedotuskirjeestä
- Opettajalta
- Other:

2. Dataa, ei dadaa -kurssin suorittamisesta saa kolme opintopistettä. Suhteessa kurssin aiheuttamaan työmäärään, onko se *

- liian vähän
- sopivasti
- liikaa?

3. Kuinka paljon arvioisit käyttäneesi aikaa työskentelyyn? *

(Karkea tuntimääräinen arvio itsenäiseen työskentelyyn käyttämästäsi ajasta, ei siis sisällä luentoja.)

4. Opetusta oli kurssilla *

- liian vähän
- sopivasti
- liian paljon

5. Kerro mietteitäsi luentojen sisällöstä: mitä jäit kaipaamaan, mikä oli turhaa? *

(Etkö koe oppineesi riittävästi tiedonhausta, datan käsittelystä tai visualisoinnin mahdollisuuksista? Kerro, mitä olisit toivonut lisää. Oliko jokin läpi käydyistä asioista itsestään selvää? Kerro, mikä turhautti.)

6. Olivatko kurssilla annetut tehtävät mielestäsi hyödyllisiä? *

(Juttujen ideointi, yhden juttuidean perustelu ja taustaselvittelyt, Codeacademyn html-kurssi. Voit myös kertoa, jos tehtävien tekemiselle oli mielestäsi liian vähän aikaa.)

7. Millaista palautetta antaisit workshop-päivästä: sen sisällöstä, pituudesta ja ryhmätöiden organisoimisesta? *

8. Olivatko kurssilla käytetyt ulkopuoliset luennoitsijat mielenkiintoisia? Ketä/keitä suosittelisit seuraavalle kurssille? *

9. Toimiko Facebook kurssin viestintäalustana hyvin? Jos ei, miksi? *

10. Seurasitko Facebookin Dataa, ei dadaa -ryhmässä käytävää keskustelua? *

- Kyllä
 En

11. Millaisia tehtäviä hoidit ryhmässäsi? *

12. Oliko kurssilla riittävästi aikaa ryhmätyöskentelylle? *

- Kyllä
 Ei

13. Miten yhteistyö tikon opiskelijoiden kanssa sujui? *

(Sujuiko visualisoinnin ideointi, saitteko teknisissä asioissa tarvittaessa apua jne.)

14. Ryhmänohjaaja (kohdemedian edustaja) osallistui työhömmme *

- liikaa
 sopivasti
 liian vähän

Jos vastasit muuta kuin "sopivasti", kerro, miten ryhmänohjaaja olisi voinut olla paremmin avuksi?

15. Miten ryhmätyöskentely mielestäsi sujui? *

Voit vapaasti kertoa kokemuksistasi: onnistumisista ja ongelmista, arvioida omaa ja muiden panosta ryhmässä.

16. Mitä oppimistavoitteita asetit itsellesi kurssin alkaessa? *

17. Toteutuivatko tavoitteesi? *

- Kyllä
 Osittain

Eivät

Jos vastasit edelliseen muuta kuin "Kyllä", kerro millaista toimintaa tai tukea tavoitteisiin pääseminen olisi vaatinut.

18. Sana on vapaa: terveisesi kurssin ohjaajalle.

(Jos jotain jäi vielä sanomatta.)

Never submit passwords through Google Forms.

Powered by
Google Drive

This content is neither created nor endorsed by Google.

[Report Abuse](#) - [Terms of Service](#) - [Additional Terms](#)

Dataa, ei dadaa: Palautekysely

Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa tikolaisten työskentelyä ja kokemuksia datajournalismin kurssista. Vastauksia käytetään seuraavan toteutuksen kehittämiseen. Lähetä vastauksesi viimeistään sunnuntaina 24.3. Palautekyselyyn vastaaminen on osa kurssin suorittamista, joten suoritusmerkinnän saa vasta, kun kyselyyn on vastannut.

***Required**

1. Minkä verran kurssi on vienyt aikaasi? *

(Tuntimääräinen arvio n. 5 tunnin tarkkuudella, poisluettuna Pasilassa pidetyt luennot)

2. Onko kurssista saatava opintopistemäärä (3 op/81 h) suhteessa tekemääsi työmäärään? *

- liian pieni
- sopiva
- liian suuri?

3. Millä tavoin toimittajaopiskelijat ovat hyödyntäneet osaamistasi? *

(Kerro, mitä kaikkea olet tehnyt.)

4. Datajournalismi on uusi sovellusalue tietojenkäsittelyn opiskelijoille. Koitko, että oma osaamisesi oli riittävää vastaamaan toimittajaopiskelijoiden toiveisiin? *

- Kyllä, täysin
- Kyllä, enimmäkseen
- Ei juurikaan
- Ei lainkaan

Jos vastasit jotakin muuta, kuin "Kyllä, täysin", millaisia taitoja olisit tarvinnut pystyäksesi vastaamaan toimittajaopiskelijoiden toiveisiin?

5. Miten yhteistyö toimi toimittajaopiskelijoiden kanssa? *

(Jos koit, ettet ollut aina tilanteen tasalla, miten yhteistyötä olisi voinut parantaa?)

6. Kurssin työmäärä painottui tikolaisten kohdalla kurssin loppupuolelle. Oliko se ongelmallista ja olisiko työmäärää voinut jotenkin tasoittaa koko kurssin ajalle? *

(Esim. olisiko juttujen visualisoinnin suunnittelu pitänyt aloittaa aikaisemmin? Tai olisiko tarvittava data pitänyt saada aikaisemmin käyttöön?)

7. Tikolaisilla on erilaista tietoteknistä osaamista. Tarkoituksena oli saada kaikkien erityisosaaminen käyttöön nimeämällä yksi "vastuuhenkilö", mutta konsultoimalla muita tikolaisia aktiivisesti ja liikkuen joustavasti ryhmästä toiseen. Toimiko tämä? *

- Kyllä
- Osittain
- Ei

Jos vastasit edelliseen kysymykseen muuta kuin "Kyllä", miksi osaamisen hyödyntäminen mielestäsi epäonnistui?

8. Millaisia lähtötaso/osaamisvaatimuksia suosittelisit seuraavan kurssin opiskelijoille? *

9. Koetko itse hyötynesi kurssista jotenkin? *

(Kuvaile miten. Jos et koe hyötynesi kurssista mitenkään, kerro miksi.)

10. Terveiset ohjaajalle.

(Jos mielessäsi on jotain keskeistä kurssiin liittyvää, kehitysideoita tai kritiikkiä.)

Never submit passwords through Google Forms.

Powered by
Google Drive

This content is neither created nor endorsed by Google.

[Report Abuse](#) - [Terms of Service](#) - [Additional Terms](#)

Vihreä Lanka

Keskiviikkona 15.5.2013

Teksti: Vihreä Lanka

Avainsana:
ihmiskauppa

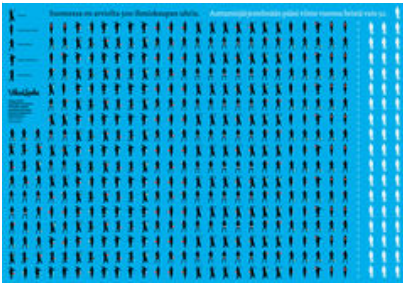
Harva ihmiskaupan uhri saa apua – kaikille se ei edes kelpaa

24.4.2013

 Suosittele 63

Ihmiskaupan vastainen työ Suomessa on vasta alussa. Uhrien tunnistamista vaikeuttaa se, että kaikki apua tarvitsevat eivät halua ottaa sitä vastaan.

52 IHMISKAUPAN UHRIA pääsi viime vuonna auttamisjärjestelmän piiriin. Uhri voi olla nainen, mies tai lapsi. Hän voi työskennellä ravintolassa, rakennustyömaalla tai prostituotina. Kaikki he ovat avun tarpeessa, mutta heitä on vaikea löytää. Jotkut uhrit pelkäävät viranomaisia, toiset kostoja, ja kolmansia leimaa häpeän tunne. Yhtä tyypillistä ihmiskaupan uhria ei ole.

KLICKAA graafi suuremmaksi.

Suomessa ihmiskaupan kohteeksi joutuneita auttaa auttamisjärjestelmä, joka sijaitsee Joutsenon vastaanottokeskuksessa. Pelkkä epäily ihmiskaupasta riittää auttamisjärjestelmään pääsemiseen. Järjestelmään voidaan ottaa myös ihmiskaupan kaltaisten rikosten, kuten törkeän parituksen uhreja.

Kun uhri on päässyt auttamisjärjestelmään, hänen kanssaan laaditaan suunnitelma. Tukitoimet ovat tapauskohtaisia. Joku voi tarvita tulkkia, toinen lääkäriä. Ensiksi kuitenkin hankitaan turvallinen majoitus. Tukitoimena voidaan myös tarjota oikeudellista apua ja neuvontaa, sosiaali- ja terveyspalveluita, kriisiapua tai rahallista tukea. Laittomasti maassa olevia henkilöitä autetaan hakemaan oleskelulupaa.

”Kaikki auttamisjärjestelmässä olevat uhrit eivät saa oleskelulupaa Suomeen, joten heitä odottaa käännättäminen”, toteaa Joutsenon vastaanottokeskuksen johtaja **Jari Kähkönen**.

Auttamisjärjestelmässä vietetty aika vaihtelee parista viikosta lähes kahteen vuoteen. Jari Kähkönen kertoo, että pituuteen vaikuttavat esimerkiksi meneillään olevat oikeusprosessit sekä oleskelulupaharkinnan kesto. Huonokuntoisen uhrin voimaantuminen voi myös kestää pitkään.

Ne, jotka saavat oleskeluluvan, poistuvat järjestelmästä ja siirtyvät kunnan asiakkaiksi. Muita syitä auttamisjärjestelmästä poistamiseen ovat uhrin lähteminen Suomesta tai se, että kyseessä ei olekaan ihmiskauppatapaus. Vuonna 2012 auttamisjärjestelmästä poistettiin 35 ihmistä.

Kourallinen ihmiskaupan uhreista on käyttänyt hyödyksi mahdollisuutta vapaaehtoiseen paluuseen kotimaahan. Tuettu vapaaehtoinen paluu tarkoittaa, että ihmistä autetaan esimerkiksi matkustusasiakirjan hankkimisessa ja matkajärjestelyissä.

YLEISIMMIN AUTTAMISJÄRJESTELMÄÄN päädytään viranomaisten ohjaamana. Viime vuonna kolme neljäsosaa kaikista auttamisjärjestelmään otetuista uhreista tuli poliisin ja Rajavartiolaitoksen kautta. Noin 15 prosenttia pääsi auttamisjärjestelmään järjestöjen kautta, joista merkittävin kanava oli Pakolaisneuvonta. Loput tulivat muita reittejä, kuten ottamalla yhteyttä itse tai asiamiehen kautta.

Kaikki uhrit eivät kuitenkaan syystä tai toisesta halua auttamisjärjestelmään. Pro-tukipisteen Iris-työn kehittämiskoordinaattori **Essi Thesslundin** mukaan ihmiskaupassa uhriutunut henkilö on esimerkiksi saattanut maksaa suuria summia päästäkseen Eurooppaan töihin.

”Päätös lähteä rikosoikeudelliseen prosessiin, jonka käännteitä ja kestoja on hankala ennakoita, voi olla hyvin vaikea tehdä”, Thesslund sanoo.

Uhri voi pelätä esimerkiksi maasta poistamista tai oleskeluluvan menetyksiä. Viranomaisiin voi myös olla vaikea luottaa.

”Ihmiset miettivät elämäänsä pidemmälle kuin rikosprosessin ajalle. Toimeentuloa eli työtä on saatava jatkossakin, ja ulkopuolisille puhuminen voi johtaa katoon”, Thesslund sanoo.

Monella uhrilla on perhe elätettävänäan kotimaassa. Jari Kähkösen mukaan kotimaassa asuva vaimo on jopa kieltänyt miestään ilmoittautumasta auttamisjärjestelmään, jottei toimeentulo vaarantuisi.

Seksialalla hyväksikäytöstä irtautumista vaikeuttaa myös häpeä, joka estää ihmisiä hakemasta apua.

VAIKKA IHMISKAUPAN uhrien määrä auttamisjärjestelmässä on kasvanut, suurin osa uhreista jää järjestelmän ulkopuolelle. Arviot ulkopuolelle jäävistä vaihtelevat useista kymmenistä useisiin satoihin.

Toisinaan on vaikea määritellä, milloin on kyse esimerkiksi sopimuksia rikkovasta työnantajasta ja milloin pakkotyöstä.

”Etenkin työperäinen hyväksikäyttö on varmasti yleisempää, kuin mitä meillä vielä näkyy”, Kähkönen pohtii.

Ihmiskaupan vastainen toimintasuunnitelma luotiin vuonna 2005 ja sitä tarkennettiin kolme vuotta myöhemmin. Lisäksi viranomaisille on annettu ohjeet ihmiskaupan tunnistamiseksi. Essi Thesslund muistuttaa, ettei uhrien tunnistaminen ole pelkästään ohjeistuksista kiinni.

”Uhrien tunnistamiseen tarvitaan toimivia käytäntöjä, koulutettuja työntekijöitä ja uhrien todellisiin tarpeisiin vastaava auttamisjärjestelmä. Viranomaisten ja järjestöjen yhteistyöhön on panostettava.”

Henni Auvinen, Anna Henttonen ja Ina Kauppinen

Seksuaalista hyväksikäyttöä, pakkotyötä tai elinkauppaa

- Ihmiskauppa on parituksen kaltaista seksuaalista hyväksikäyttöä, pakkotyötä tai elinkauppaa. Rikoksen tekijä käyttää hyväksi toisen henkilön riippuvaista asemaa ja uhkailee, käyttää väkivaltaa tai rajoittaa tämän vapautta.
- Ihmiskauppaa saattaa esiintyä rakennus-, ravintola-, siivous-, metalli-, kuljetus- ja puutarha-alalla sekä marjapöiminnassa.
- Suomessa ei ole havaittu elinkauppaa.
- Ihmiskaupan kaltaista rikollisuutta ovat törkeä paritus, törkeä laittoman maahantulon järjestäminen ja kiskonnantapainen työsyryntä.
- Törkeästä ihmiskaupasta voidaan tuomita kymmenen vuotta vankeutta, kun törkeän parituksen enimmäisrangaistus on kuusi vuotta vankeutta. Kiskonnantapaisesta työsyrynnästä voidaan tuomita enintään kaksi vuotta vankeutta.
- Ihmiskauppapöykälä lisättiin rikoslakiin elokuussa 2004.
- Ihmiskaupasta on annettu tuomioita yhdeksän kertaa, joista neljä annettiin viime vuonna. Yli puolet tuomioista on annettu prostituutioon liittyvästä hyväksikäytöstä.

- Ensimmäinen tuomio annettiin heinäkuussa 2006 Helsingin käräjäoikeudessa. Neljä virolaista miestä tuomittiin törkeästä ihmiskaupasta. Miehet pakottivat kehitysvammaisen virolaisen naisen seksityöhön. Päätekijälle lankesi viiden vuoden vankeustuomio.
- Ensimmäinen tuomio työperäisestä ihmiskaupasta annettiin maaliskuussa 2012 Helsingin käräjäoikeudessa. Vietnamlainen pariskunta värväsi kaksi työntekijää Vietnamista töihin kynsistudioon. Tuomio oli kaksi vuotta ja neljä kuukautta vankeutta.

Ansa Aarnio ja Tiina Eloranta

Ihmiskauppaa käsittelevän juttukokonaisuuden ovatideoineet ja toteuttaneet Haaga-Helian opiskelijat osana datajournalismikurssia. Jutun kuvituksen on tehnyt Vihreän Langan toimitus.

Lisää aiheesta:

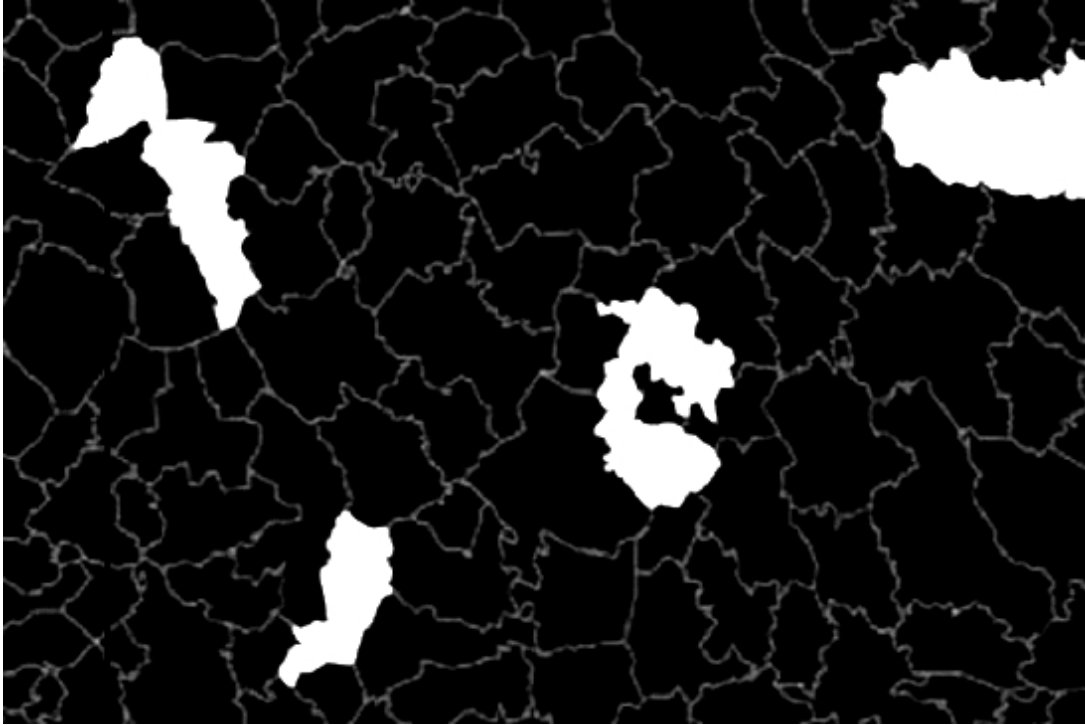
[Myös suomalaisnuoret kauppataravana \(24.4.2013\)](#)

[Kielitaidoton vaimo miehen pihdeissä \(24.4.2013\)](#)

 Facebookin yhteisöllitännäinen

Vihreä Lanka Oy. Päätoimittaja Juha Honkonen. Yhteystiedot: Fredrikinkatu 33 A, 2. kerros, 00120 Helsinki, puh. (09) 5860 4123, toimitus[at]vihrealanka.fi.

Näin rajusti Suomi ikääntyy – katso kuntakartta

25.4.2013, Mikael Vehkaoja

Suomi vanhenee vauhdilla. Työikäisten määrä putoaa muutamassa vuodessa alle puoleen monessa Suomen kunnassa. Ikärakenteen raju muutos aiheuttaa taloudellisia ja sosiaalisia haasteita. Katso, miltä muutos näyttää kotikunnassasi.

Teksti: Mia Collan ja Johanna Keponen

Datavisualisointi: Konsta Raunio ja Teemo Tebest

Seura ja Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijat laskivat, miltä väestön ikääntyminen näyttää kuntakartalla. Oheisen kartan avulla pääset tarkastelemaan Suomen kunnissa tapahtuvaa muutosta. Kartta kertoo väestöllisen huoltosuhteen muutoksen vuosina 2000–2040. Jos työikäisten osuus kunnan väkiluvusta on yli puolet, kunta näkyy kartalla valkoisena. Kun työikäisten osuus putoaa alle puoleen, väri muuttuu mustaksi.

Tiedot ovat peräisin Tilastokeskuksen tilastoista ja väestöennusteista.

Valittu vuosi: 2017

Kartasta näkyy, kuinka vuonna 2000 väestöllinen huoltosuhde oli positiivinen vielä 150 kunnassa. Sen jälkeen tilanne on huonontunut nopeasti. Vuonna 2010 puolet Suomesta oli pimeänä.

Suomessa on nyt 320 kuntaa. Ennusteen mukaan vuonna 2025 valo palaa enää 17 kunnassa.

Vuonna 2040 tilanne on vielä lohduttomampi: Suomessa on 122 kuntaa, joissa työikäisten osuus on alle 40 prosenttia. Luhangassa työikäisten osuus on 29 prosenttia.

Vain 11 kunnassa työikäiset muodostavat asukkaiden enemmistön. Pääkaupunkiseudun lisäksi Turku, Tampere, Jyväskylä, Kuopio ja Oulu säilyttävät väestöllisen huoltosuhteensa positiivisena.

Kymmenenneksi suurin kunta Kouvola pimenee jo ensi vuonna. Lahdessa valot sammuvat 2022. Sen sijaan Lahtea ja Kouvola pienemmässä Vaasassa palaa valo vielä 2040.

Suurin yllättäjä on vajaan kuuden ja puolen tuhannen asukkaan Kittilä. Se säilyttää elinvoimansa vielä vuonna 2040.

Raju muutos

Suomen väestön raju ikääntyminen on saanut hallituksen miettimään ratkaisuja kuntien heikkeneviin

huoltosuhteisiin. Hallituksen ajama ratkaisu on kuntauudistus ja siihen kytketty soteuudistus. Tarkoitus on luoda taloudellisesti vahvoja kuntia, jotka pystyvät itse vastaamaan peruspalveluistaan. Viime vuosina on toteutettu lukuisia kuntaliitoksia, ja lisää on luvassa.

Suomen muuttoliikettä tutkinut Porin kaupungin kehittämispäällikkö **Timo Aro** toteaa, että hallituksen on pakko ratkaista tilanne nyt, vaikka olemme muutostoimenpiteiden kanssa jo myöhässä.

”Ikärakenteen muutos on niin raju, että kuntauudistuksen on onnistuttava. Nyt on viimeiset hetket puuttua asiaan, jos haluamme pitää kiinni maamme hyvinvointimallista.”

Suurimmat kaupunkialueet ovat Aron mukaan avain-asemassa. Jos halutaan saada aikaan pysyviä muutoksia, on keskityttävä kasvualueisiin ja tarkasteltava asioita pitemmällä aikavälillä. Ikärakenteen muutos tulee koskettamaan merkittävästi myös seuraavia hallituskausia.

”On huolestuttavaa, että se keskustelu mitä nyt käydään, keskittyy liikaa tähän hallituskauteen. Pitäisi nähdä pitemmälle”, Timo Aro sanoo.

”Kuntauudistuksen vaikutukset näkyvät vasta parin vuosikymmenen päästä. Asia olisi pitänyt ratkaista jo 80- ja 90-luvuilla.”

Harmaantumiseen ei ole lääkeä

Väestötieteen professori **Pekka Martikainen** Helsingin yliopistosta ei ole juuri seurannut sote-keskustelua.

”Eiköhän siinä ole kysymys enemmän palveluiden tuottamisesta ja rahoituksesta kuin väestösuhteesta.”

Hallintomiekkailu ei pysäytyä ikääntymistä.

Pitäisikö Suomessa puhua enemmän vauvoista?

”Viimeisten kymmenen vuoden aikana suomalaisten hedelmällisyys on ollut eurooppalaisittain huipputasoa. Lukujen valossa meillä on tehty ihan hyvää perhepolitiikkaa”, Martikainen arvioi.

Hän ei usko, että edes siirtolaiset olisivat vastaus ongelmaan. Alueellisten erojen tasoittaminen ei onnistu helposti muuttoliikkeen avulla.

”Työikäisen väestön tyhjeneminen tapahtuu etenkin syrjäkylillä, missä ei ole töitä. On todennäköistä, että uudet maahanmuuttajat hakeutuisivat kasvukeskuksiin”, Martikainen sanoo.

Vaikka Suomen kartta on musta vuonna 2040, ei elämä siihen loppu.

”Laskelmassa käytetty huoltosuhde ei ole mikään maaginen luku”, Pekka Martikainen sanoo.

Hänen mukaansa suomalaisessa väestön ikääntymisessä on kuitenkin yksi erityinen piirre.

”Sodan jälkeen syntyneet ikäluokat ovat suhteellisesti valtavan suuria. Siksi Suomi ikääntyy nyt nopeammin kuin muut Euroopan maat.”

Pahin hetki koittaa 2020-2030-luvuilla, kun suuret ikäluokat tarvitsevat paljon julkisia palveluita. 2040-luvulla väestörakenne alkaa taas tasoittua.

Siihen saakka on sinniteltävä.

Väestöllinen huoltosuhde

Väestöllisessä huoltosuhteessa verrataan työikäisten määrää lapsien ja eläkeikäisten määrään. Yleensä työikäisiksi luetaan 15–65-vuotiaat. Tätä esitystä varten työikäiset rajattiin 20–60-vuotiaisiin, sillä alle 20-vuotiaat asuvat usein vielä vanhempiensa luona tai muuttavat opintojen perässä. Suomalaiset siirtyvät eläkkeelle keskimäärin 60-vuotiaana.

Aiheesta lisää uusimmassa *Seurassa* (17/2013).

[Lehden iPad-version voit ostaa täältä.](#)

Tietoa kirjautumisesta

Mediamyyni

Tilaa uutiskirje

Tapahtumat

Yhteystiedot

Uusi Suomi

Helsinki
Keskiviikko 15.5.2013

Etsi

Kirjaudu

Etusivu

Uutiset

Puheenvuoro

Vapaavuoro

KOTIMAA

ULKOMAAT

RAHA

KULTTUURI

URHEILU

VIIHDE

TIEDE JA YMPÄRISTÖ

AIHEITA TÄNÄÄN:

Kreikan vakuussopimus

Eurovaalit 2014

Jätkäsaaren tornihotelli

Jääkiekon MM-kisat 2013

Helsingin Guggenheim-hanke

TUOREIMMAT:

Suomelle kipeä muistutus MM-historiasta: "Se ei voi toistua nyt"

50 000 suomalaista kaunistaa tilastoja – hyväksikäyttöä?

Suosittele

270 henkilöä suosittelee tätä.

Anni Emilia Alentola
Leo Kosola
Richard Lewis

Hanna Diallo
Elina Kuismin

Luotu: 13.5.2013 12:42

Kuva: EPA / All Over Press

Työvoimapolitiittiset toimenpiteet työllistivät viime vuonna joka kuukausi 50 000 suomalaista. Työttömiä maassamme oli samana aikana noin 180 000 henkeä.

KOTIMAA | TYÖLLISYYS Työvoimapolitiittisilla toimenpiteillä työllistyy kuukausittain 50 000 suomalaista. Kainuussa, Keski-Suomessa ja Etelä-Savossa tuella työllistyvät muodostavat yli 3 prosenttia koko maakunnan työvoimasta.

Ilman tukitoimenpiteitä esimerkiksi Kainuun työttömyys voisi nousta yli 15 prosenttiin, Keski-Suomessa yli 16 prosenttiin ja Etelä-Savossa vajaaseen 13 prosenttiin. Vuoden 2012 työttömyysaste oli koko Suomessa 7,7 prosenttia eli noin 180 000 ihmistä.

FAKTAKULMA

Näin selvitys tehtiin

Selvitimme, miten työvoimapolitiittisilla toimenpiteillä työllistettiin suomalaisia vuonna 2012.

Mukana ovat tukityöllistetyt ja työkokeiluissa olevat.

UUDEN SUOMEN BLOGIT

Seppä Heidi Pietikäinen

Väitösvaaran tiivistys peräkkäisen seikkailijan seikkailuista

Euroopan ammattiliiton turvapäiväkirjan julkislaulun viipymästä ennen saskavatan japanin kyselytutkimusta selvitettiin ammatin...
Rohka äänestää vaaleja kyselytutkimuksen...

15.5.2013 10:29

100 kommenttia

4 / 10

ILMOITUS

Yritysblogit

Timo Vesala, ekonomisti, Tapiola Varainhoito Oy, LähiTapiola

Kestoesitys nimeltä kilpailukyky

"Tarvitsetko kerta- vai kestoesityksen?", kysyi Pentti Siimes selittäjä Kekkinä (förklarare Kekken) Spedevision taannoisessa sketsissä. Talouspolitiittisessa...

Luetuimmat uutiset

Nyt Tänään Tällä viikolla

Totuus Suomen Kreikka-paperista paljastui – HS: "Miksi on merkityksellistä, mitä siinä lukee?"

Kim Dotcom sai erikoisen pyynnön Suomesta: "Hänen kanssaan on keskusteltu"

Poliisi yllätti: Yli 3000 suomalaista narahti viikossa

Autokaupassa valtava romahdus – tässä selitys

Helsingin päätös: 900 000 €/vuosi ja 100 työpaikkaa – "Yksin ja ruma"

Arhinmäki tyrmisty: Kaupunginjohto ajaa Guggenheimia "salaa"

Suomelle kipeä muistutus MM-historiasta: "Se ei voi toistua nyt"

Laatulehti tyrmää: Onko Suomen Kreikka-vakuuksista mitään hyötyä?

Nokialle hivelevät keuhut – "Tämä on puhelin, jonka haluat"

Eniten tukitoimet hyödyttävät yksityistä sektoria ja yhdistyksiä. Kaupan ala sekä sosiaali- ja terveydenhoitoala työllistävät lähes neljänneksen tukityöllistetyistä.

Työnantajat kiittelevät järjestelmää. Pätkäytön kierteeseen joutuneet työntekijät syyttävät työnantajia yhteiskunnan tukien hyödyntämisestä ja väilytömarkkinoiden luomisesta. Kierteeseen joutuneelle työntekijälle tarjotaan aina uutta, lyhyttä työtä ilman tarkoitustakaan vakinaistaa häntä pidemmäksi aikaa.

Eniten tukitoimet hyödyttävät yksityistä sektoria ja yhdistyksiä. Kaupan ala sekä sosiaali- ja terveydenhoitoala työllistävät lähes neljänneksen tukityöllistetyistä.

Sosiaalialan työnantajaliiton toimitusjohtaja Tuomas Mänttari näkee tukityöllistämisen myönteisenä asiana.

– Tukityöllistettyjen merkitys korostuu tulevaisuudessa. Hoiva-alalla tulee olemaan lisätyövoiman tarve, Mänttari sanoo.

– Monissa hoiva-alan työtehtävissä on kuitenkin tarkat koulutusvaatimukset. Tukityöllistetyille täytyy löytää tehtäviä, joita he pystyvät tekemään.

Toimenpiteiden keskimääräinen kesto oli 18 viikkoa, mutta työ on voinut olla vain päivänkin.

Aineistona oli työ- ja elinkeinoministeriön tilastot.

Tämän tarkastelun ulkopuolelle jäivät kuntouttavassa työtoiminnassa olevat.

Tutkimus: Suomen naisilla on poikkeuksellinen miesmaku

Yrityskumppanien viestit

Hypo

Case: Lisää leveyttä elämään

Hypon asuntomarkkinoiden tilanneanalyysi Q1/2013

Case: Varovainen Virtanen valitsi 4 vuoden harkinta-ajan

Case: Suomen ainoa vauvakansalaisen asuntosäästöpalkkiotili

Case: Teekkari Korpisen asuntodiili virkamiesisän kanssa

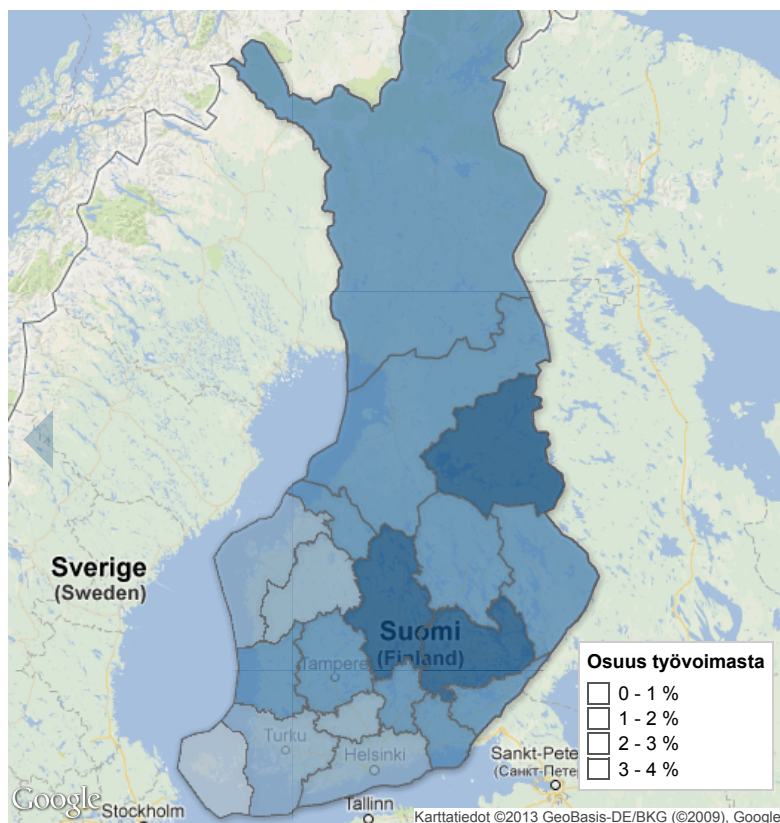
Case: Perhe Virtanen ei halunnut jäädä kahden asunnon loukkuun

Case: Hypo Visa – Kortilla ja kortilla ON eroa

Case: Uusi ilmiö, talletusten kytkykauppaa

Case: Uusiopari upseeri ja lähihoitaja

Case: Kotitekoista rahaa eläkepäiville?

Maakuntakohtaiset tiedot aukeaa klikkaamalla maakuntaa.

[Intro](#) [Sektorit](#) [Alat](#) [Maakunnat](#)

Palvelualojen ammattiliiton PAMin kaupan alan neuvottelupäällikkö Juha Ojala pitää hyvänä asiana, että työvoimapolitiisilla ratkaisuilla saadaan nuoria mukaan työelämään.

– Kaupan alalla olevien tukityöllistettyjen määrä on suuri ja uskottava. Kaupan alalla on muutenkin satoja tuhansia työntekijöitä, kertoo Ojala.

Mahdollisia ongelmia tukityöllistettyjen käytössä saattaa syntyä silloin, kun osa-aikaiset haluaisivat lisätunteja, ja työpaikalle saapuukin palkaton harjoittelija. Ojala muistuttaa, että tarkoitus on työllistää heikommassa asemassa oleva ihminen eikä käyttää vakituisen työn korvaajana.

– Tukityöllistettyjen kanssa pitäisi olla aina järkevä suhde – ei työpaikalla voi olla

Ina Finland Oy

Yksi robotti korvaa 101 asiakaspalvelijaa?

Savolaiset ja raumalaiset: älkää vaivautuko. T. Sonera.
"Soneran asiakaspalvelu on ulkoistettu puhuvalla robotille."

Viikon valinnat

Kim Dotcom sai erikoisen pyynnön Suomesta: "Hänen kanssaan on keskusteltu"

Suomen Piraattipuolue on ollut yhteydessä suomalais-saksalaiseen nettimiljonääri Kim Dotcomiin saadakseen tämän... [3 kommenttia](#)

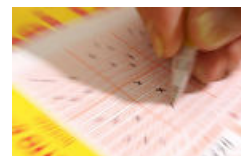
Yle toimi yli 10 vuotta vastoin lakia – Valvojalta pääsi nauru kanssaan on keskusteltu"

Yleisradion valvontaelimenä toimivan Ylen hallintoneuvoston jäsen, kansanedustaja Mikko Alatalo (kesk.) kertoo, että lottoaasia... [17 kommenttia](#)

Hyvästi, tuttu TV-lotto: Kielto koskee myös muita kanavia

Myöskään kaupalliset media-yhtiöt eivät saa näyttää... [17 kommenttia](#)

Lotto-pommi: Riemu repesi MTV3:lla

...

kolmea vakituista ja kymmentä palkatonta työntekijää, Ojala sanoo.

Määrärahat vaikuttavat alueellisiin eroihin

"Voin kuvitella, että esimerkiksi pienissä järjestöissä räätälöidään jokin työtehtävä tukityöllistettyä varten. Kylmä fakta on joskus se, ettei tämän jälkeen olekaan enää varaa jatkaa."

Tukityöllistettyjen osuus työvoimasta on suurin Kainuussa, Keski-Suomessa ja Etelä-Savossa. Ahvenanmaan työllisyystilanne on niin hyvä, ettei tukityöllistettyjä ole juuri lainkaan.

Alueellisiin eroihin vaikuttavat työ- ja elinkeinoministeriön jakamat määrärahat. Eniten määrärahoja kasvattavat työttömyysaste sekä työttömien määrä – erityisesti työttömät nuoret. Muita jakoperusteita ovat vaikeasti työllistyvien, yritysten toimipaikkojen ja työvoiman määrä.

– Kainuu on perinteisesti vaikean työllisyyden alue, joten sinne riittää määrärahoja. Alueelliset ELY-keskukset päättävät, mihin määrärahan käyttävät. Toiset panostavat palkkatukeen, toiset koulutukseen, kertoo hallitusneuvos Päivi Kerminen työ- ja elinkeinoministeriöstä.

Palkkatuki ja oppisopimus tehokkaimmat tukimuodot

Tasavallan harjoittelijat ja tukityöllistetyt (THT) ry kritisoi niin sanottuja välityömarkkinoita. THT:n mukaan toimenpiteillä työllistettyjen asema on huonompi kuin vakituisten työntekijöiden ja välityömarkkinoilta päästään harvoin vakituisen työsuhteeseen.

Tyypillisiä tukimuotoja ovat palkkatuki, työmarkkinatuki, starttiraha sekä peruspäiväraha tai ansiosidonnainen päiväraha. Työtön voi esimerkiksi työllistyä yksityiselle työnantajalle, jolle valtio maksaa tukea palkanmaksuun.

– Paras tukitoimenpide on oppisopimus. Sen kautta on paras mahdollisuus työllistyä tukijakson päättymisen jälkeen, sanoo THT:n hallituksen puheenjohtaja Kari Laurila.

Työ- ja elinkeinoministeriön neuvotteleva virkamies Päivi Haavisto-Vuori pitää palkkatukea yrityksille tehokkaimpana tukitoimenpiteenä. Hänenkin mielestään oppisopimusta, etenkin palkkatuettuna, voisi tarjota enemmän.

Ketjut kunnilla ja valtiolla

Yksityinen sektori työllistää kaikista palkkatuetuista noin 70 prosenttia. Kari Laurilan mielestä tukityöllistettyjen hyväksikäyttö on yleisempää julkisella sektorilla.

– Vakituisten työntekijän palkkaamista vältellään siten, että otetaan aina uusi tukityöllistetty tai harjoittelija, kun vanha lopettaa. Esimerkiksi ulkoministeriöllä on vuosittain 60 henkeä tuella tai harjoittelussa. Koulutetutkin suostuvat työskentelemään ilman kunnan palkkaa, koska työ näyttää hyvältä ansioluettelossa, Laurila sanoo.

Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan kyse on vain yksittäisistä työnantajista ja työtehtävistä. Haavisto-Vuoren mielestä ketjuttamisen ehkäisemisen kannalta tärkeää on ennakkovalvonta.

– Yrityksessä ei saa olla lomautuksia tai irtisanomisia, jos haluaa ottaa palkkatuella työllistettyjä. Palkkatuen myöntäminen ei saa myöskään vääristää kilpailua alueella.

Kaunistelua?

Laurilan mukaan tukityöllistettyjä käytetään tilastojen kaunistelemiseen. Kunnat välttelevät niin sanottua sakkoo eli kunnan osarahoittamaa työmarkkinatukea, jota he joutuvat maksamaan valtiolle, jos yli 500 päivää työttömänä olleita ei saada töihin.

Työ- ja elinkeinoministeriön neuvotteleva virkamies Haavisto-Vuoren mielestä asia ei ole ihan yksinkertainen.

– Työmarkkinatuen kustannusten jakamisen lisäksi valtio ja kunta jakavat myös toimeentulotuen kustannuksia. Jos kunta palkkaa henkilöitä palkkatuella, kunnalle tulee joka tapauksessa maksettavaa, koska palkkatuki ei kata kaikkia palkkauskustannuksia. Toisaalta kunta saa tehdystä työstä työntekijöiden työpanoksen ja verotuloja, Haavisto-Vuori muistuttaa.

Paltamon täystyöllisyydelle tulee loppu – "Nämä ihmiset ovat oikeasti aika yksin"

Paltamon kunnassa Kainuussa vuonna 2009 alkanut... [3 kommenttia](#)

Brittitutkija ja Osmo Soininvaara: Vuokralla asuminen ei Suomessa kannata

Kansanedustaja ja Helsingin kaupunginvaltuutettu Osmo Soininvaara ja Readingin yliopiston urbaanin kiinteistöalouden... [25 kommenttia](#)

Facebookissa jaettua

[Log in](#) Log in to Facebook to see your friends' recommendations.

 Arkkipiispa: "Ei ole eroa homo- ja heterosuhteiden välillä"
2,277 people recommend this.

 Juuri nyt: Lotto kielletään Ylen tv-kanavilla
460 people recommend this.

 "Mielenkiintoinen havainto" Suomen naisista – Miesmaku poikkeaa muista
274 people recommend this.

 Poliisi iski huumeviljelmiin Kauhajoella
212 people recommend this.

 Arhinmäki tyrmistyi: Kaupunginjohto ajaa Guggenheimia "salaa"
20 people recommend this.

Facebook social plugin

Mies etsii naista

www.eliittikumppani.fi/rekisteroidy
Tositarkoituksella olevat sinkut. Tee testi ja näe kumppaniehdokkaasi

Yrityksen Perustaminen

www.yrityksen-perustaminen.fi
Töölön Osakeyhtiötoimisto perustaa yrityksesi jo 20v kokemuksella.

Kirjanpitoa

www.ttmansikka.fi
Yrityksille ja yhdistyksille, myös sähköisesti

Mainokseni

Sosiaalialan työnantajaliiton toimitusjohtaja Tuomas Mänttärin mukaan ihannetilanteessa tukityöllistämisen kautta löytyy osaava ihminen, joka saadaan työllistettyä työpaikalle myös tukitoimien loppumisen jälkeen. Joskus kuitenkin käytännön realiteetit tulevat vastaan.

– Voin kuvitella, että esimerkiksi pienissä järjestöissä räätälöidään jokin työtehtävä tukityöllistettyä varten. Kylmä fakta on joskus se, ettei tämän jälkeen olekaan enää varaa jatkaa. Tukityösuhteen päättymisessä voi olla kyse tästä, eikä siitä, ettei olisi tarkoitus työllistää henkilöä, Mänttärei sanoo.

Tämä juttu on kirjoitettu yhteistyössä Haaga-Helian datajournalismin opiskelijoiden kanssa. Työryhmä: Richard Lewis, Anni Emilia Alentola, Hanna Diallo, Leo Kosola ja Elina Kuismen.

Henkilöt:

[Tuomas Mänttärei](#), [Juha Ojala](#), [Päivi Kerminen](#), [Kari Laurila](#), [Päivi Haavisto-Vuori](#)

Muut asiasanat: [Kotimaa](#), [työttömyys](#), [Politiikka](#), [Työvoimapolitiikka](#), [Työllistämistuet](#)

Jaa artikkeli:

4

Löydä itsesi uudesta työpaikasta

OSA-AIKAINEN LEIPURI VAASAAN	Fazer Brands
KOKKI	VMP Group
CNC-KONEISTAJA	VMP Group
TYÖTERVEYSLÄÄKÄRI	Mehiläinen Oy
OMAN ÄIDINKIELEN TUNTIPE...	Turun kaupunki
OMAN ÄIDINKIELEN TUNTIPE...	Turun kaupunki

Katso kaikki avoimet työpaikat»

[Tili-toimisto Pieni Taivas](#)

Kaikki taloushallinnon palvelut ammattitaidolla. Kysy lisää!
www.tilitoimistopienitaivas.fi

[Työtön Remonttimies](#)

Ryhdy NYT Remonttiremmi-yrittäjäksi
Ja siitäkös se ura urkenee !

www.remonttiremmi.fi/yrityk Mainokseni ▶

Kommentit

[Timo Nenonen](#)

13.5.2013 13:47

On syntynyt luokka, orjatyöllistetyt, joiden on pakko osallistua näihin 9 euron/arkipäivä korvauksella tehtäviin töihin. Tämä on irvokasta ihmisten kusettamista ja nöyryyttämistä. Valtio huijaa luottoluokittajia, koska luottoluokituksemme olisi jo aikaa sitten romahtanut kolmesta A:sta BÖÖ-luokkaan. Huijaaminen ja työttömyystilastojen vääristely on moraalitonta toimintaa. Mutta mitäpä muuta voi tältäkin hallitukselta odottaa?

1. [Linkki tähän kommenttiin](#) [ilmoita asiattomaksi](#)

[Tapani Rouhiainen](#)

13.5.2013 15:08

Siis tuo kuuluu 9 euroa/työpäivä tulee korvauksien lisäksi. Ei tuolla 9 eurolla kenenkään tarvitse työtä tehdä. Ennemmin se on jotain 50-100